

№ 42 (21055)

2016-рэ илъэс

ГЪУБДЖ ГЪЭТХАПЭМ и 15

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэцтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиюрэр

В. А. Пучковым фэгъэшъошэгъэным

Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыриlэхэм ыкlи илъэсыбэ хъугъэу Іоф зэришіэрэм афэші медалэу «Адыгеим и **Шытхъузехь» зыфиюрэр Пучков Владимир** Андрей ыкъом — Урысые Федерацием граждан оборонэмкіэ, ошіэ-дэмышіэ Іофхэмкіэ ыкіи тхьамык Гагъохэм къыздахьыхэрэм ядэгъэзыжьынкіэ иминистрэ фэгъэшъошэгъэнэу.

> Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, гъэтхапэм и 4, 2016-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2015-рэ илъэсым ия IV-рэ квартал урыпсэунымкіэ анахь ахъщэ макізу агъэнэфагъэм ехьыліагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу N 119-р зытетэу «УрыпсэунымкІэ анахь ахъщэ макІэу Адыгэ Республикэм щагъэнэфагъэм ехьылІагъ» зыфиlоу 1999-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 5-м къыдэкІыгъэм тегъэпсыхьагъэу унашьо сэшіы:

- 1. 2015-рэ илъэсым ия IV-рэ квартал урыпсэунымкіэ анахь ахъщэ макіэр гьэнэфэгьэнэу: 1) нэбгырэ телъытэу — сомэ 8211-рэ;
- 2) Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыфхэр социальнэ-демографие куп шъхьа Іэхэмк Іэ зэтеутыгъэхэу:
 - а) Іоф зышІэхэрэм сомэ 8797-рэ;
 - б) пенсионерхэм сомэ 6785-рэ;
 - в) кІэлэцІыкІухэм сомэ 8140-рэ.
- Къызыхаутырэм ыуж мэфи 10 зытешІэкІэ мы унашъом кlyaчlэ иlэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПІЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, гъэтхапэм и 10, 2016-рэ илъэс

МэкъэгъэІу

Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем зыхэхьажьыгъэхэр илъэситlу зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ митинг-концерт 2016-рэ илъэсым гъэтхапэм и 18-м щыІэщт.

Іофтхьабзэр зытегъэпсыхьагъэр Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем зэрэхэхьажьыгъэхэм зэрэдырагъаштэрэр къэгъэлъэгъогъэныр ары.

Митинг-концертыр Мыекъуапэ икъэлэ парк сыхьатыр 15.00-м щырагъэжьэщт.

О ИСКУССТВЭР ТИБАИНЫГЪ

КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкІэ Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым сурэтышІ цІэрыІоу Константин Худяковым итворчествэ фэгъэхьыгъэ къэгъэльэгъон къыщызэІуахыгъ. Зэхахьэм Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Асльан, Правительствэм икъулыкъушІэхэр, искусствэм пыщагъэхэр хэлэжьагъэх.

Исурэтхэм уагъэгъуазэ

Музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт ипэублэ гущыІэ къызэрэщыхигъэщыгъэу, Константин Худяковыр сурэтыші ціэрыіу. Саратов хэкум ипсэупІэу Царевщинэ К. Худяковыр къыщыхъугъ. Гупчэ музееу В.И. Лениным ыцІэкІэ щытым исурэтышІ шъхьаІэу Москва Іоф щишІагъ. Джырэ уахътэ К. Худяковыр Урысыем художествэхэмкІэ иакадемие ипрезидиум хэт, Урысыем изаслуженнэ сурэтышІ, профессор.

Ащ иІофшІагьэхэр Къэралыгьо Третьяковскэ галереем, Москва дэт музейхэм, Венэ, Братисла-

ахэлъых. Константин Худяковым къызэрэригъэблэгъагъэм фэшІ ти ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан музеим къэкІvагъ.

- Константин Худяковым тызэрэlукlагьэр тэркІэ гушІуагьо, — къыІуагь ТхьакІущынэ Аслъан. — ХудожествэхэмкІэ Урысыем иакадемие хэтхэм тапэкіи Іоф адэтшіэнэу тэгугъэ. Адыгеир сэнаушыгьэ зыхэль цІыфхэмкІэ баеу щыт. Дунаим щызэлъашіэрэ сурэтышіхэр тиныбжьыкІэхэм щысэшІу афэхъух.

ТхьакІущынэ Аслъан Константин Худяковыр лъэгъонхэм яплъызэ, анахьэу къыхигъэщыгъэр сурэтышІ цІэрыІом итворчествэ ціыфхэм зэрашіогъэшІэгъоныр, кІэм зэрэлъыхъурэр ары. Ти ЛІышъхьэ зэдэгущыІэгьум мэхьэнэ ин ритыгь, сурэтышіым итворчествэкіэ кіэлэеджакІохэри, зыныбжь хэкІотагъэхэри зэригъэгъуазэхэрэм осэ ин фи-

Искусствэм куоу узэрэхищэрэм К. Худяковым икъэгъэлъэгъон фэгъэхьыгъ. Живописым, нэмыкі жанрэхэм апылъыгь. Аужырэ илъэсхэм «Цифровой технологие» зыфи-Іорэр компьютерым щаигъусэу музеим икъэгъэ- гъэфедэзэ, сурэтхэр ешlых. *севым тырихыгъэх*.

Къухьэм, самолетым, зыгъэпсэфыпІэм, нэмыкІхэм яхьылІэгъэ гупшысэхэр щыІэныгьэм къыхи-

СурэтышІ цІэрыІохэу Бырсыр Абдулахь, Къуанэ Аслъан, СтІашъу Юрэ, профессорзу Светлана Демкинам, музеим иІофышІ у Полина Образцовам, шІэныгъэлэжьэу Мамый Руслъан, артист цІэрыІоу Пэрэныкьо Чатибэ, ныбжыкІэхэу Мырзэ Суандэ, КъумпІыл ТІахьир, медицинэ шІэныгьэхэмкІэ кандидатэу ЦІыкІушъо Аслъан, фэшъхьафхэм къызэрэтаlуагъэу, Константин Худяковым исурэтхэр къыбгурыІонхэм фэшІ итворчествэ куоу зыщыбгъэгъозэн фае.

Искусствэм пыщагъэхэр музеим рагъэблагъэх. Алъэгъурэр, зэхахырэр лъэшэу ашІогъэшІэгъон зэрэхъущтым тицыхьэ

ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтхэр Алексей Гу-

Хэхъоныгъэхэр зэригъэлъэгъугъэх

АР-м псауныгъэм икъэухъумэнкІэ икъэралыгьо бюджет учреждениеу Мыекъопэ къэлэ поликлиникэу N 2-м тыгъуасэ Адыгеим и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат щыІагь.

ІэзэпІэ учреждением бэмышІэу зэригьэгьотыгьэ Іэмэ-псымакіэхэр къыплъыхьагъэх, поликлиникэм и офш эн зэрэзэхищэрэр зэригьэльэгьугь.

 Магнитотурботрон е «Алма» аппараткІэ заджэхэрэ Іэмэпсымэм шІогьэшхо къеты. АщкІэ адэбз уз зиІэ цІыфхэм ІэпыІэгъу уафэхъун плъэкіыщт, къыІуагъ поликлиникэм иврач шъхьа Ру Дмитрий Сосновском. — Адэбз узыр зиІэхэм анэмыкІэу лъынтфэхэм, эндокриннэ, нэмыкІ узыбэхэмкІи магнитотурботроным сымаджэхэм ишІуагъэ къякІы. Ащ нэмыкІэу хъулъфыгъэхэм къяузырэ уз зэфэшъхьафхэр ыкІи бзылъфыгъэхэр зыгъэгумэк Іыхэрэр зэрагъэхъужьын алъэкІыщт Іэмэ-псымэ зэдгьэгьотыгь.

Къыхэгъэщыгъэн фае, мыщ фэдэ Іэмэ-псымэхэр республикэм зэримы агъэр. АР-м и Парламент идепутатэу Александр Лобода къытІупщыгъэ ахъщэмкІэ магнитотурботроныр поликлиникэм зэригъэгъотыгъ. Адрэ Іэмэ-псымэр спонсор мылъкукІэ къащэфыгъ.

— Непэ анахь пшъэрылъ шъхьајзу тијэр медицинэм ифэ-Іо-фашІэхэр къызщытІэкІэхьэрэ учреждениехэр зэтедгъэпсыхьанхэр, ящыкІэгьэ Іэмэ-псымэхэр ядгьэгьотынхэр ары, къы Іуагъ Александр Лобода. — Дмитрий Сосновскэм гущы-Іэгъу сыфэхъугъэу мыщ фэдэ Іэмэ-псымэм шІуагъэу къыхьырэр, сымаджэхэм ІэпыІэгъу зэрафэхъурэр къыІотагъ. Тиреспубликэ щыпсэурэ цІыфхэм япсауныгьэ зэтезгьэуцожьыщт, шІуагъэ къафэзыхьыщт Іэмэпсымэр къэтщэфынэу тетыубытагъ.

АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат анахьэу ынаІэ зытыридзагъэр поликлиникэхэм чэзыу ямыІэжьыным лъыплъэнхэр, ащкіэ ищыкіагьэр ашіэныр

- Пшъэрылъ шъхьаІэу тиІэр сымаджэхэр зыщатхыгьэ уахътэм ехъулізу врачхэм якіолізнхэм фэщэгъэнхэр ары, — къы-Іуагъ КъумпІыл Мурат. — ЦІыфхэр чэзыухэм ахэмытхэу электроннэ е нэмыкІ шІыкІэхэм атетэу зарагъэтхыным егъэсэгъэнхэр ары непэ зэкІэми тыздэлэжьэн фаер.

Мыекъопэ къэлэ поликлиникэv N 2-м иврач шъхьаlэv Дмитрий Сосновскэм къызэри-ІуагьэмкІэ, яІэзэпІэ учреждение нэбгырэ мин 31-рэ епхыгъ нахь мышІэми, чэзыу кІыхьэхэр яІэхэрэп, а лъэныкъом чанэу Іоф дашІэ.

Поликлиникэм мы аужырэ илъэс заулэм къыкlоцІ хэхъоныгъэхэр ышІыгъэх. Эндоскопическэ ыкІи физио Іэмэ-псымэхэр зэрагьэгьотыгьэх, — къы-Іуагь АР-м псауныгьэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем. — «Доступная среда» зыфиlорэ программэм къыдыхэлъытагъэу пандусхэр чІэхьагъуитІумкІи ашІыгьэх. Іэмэ-псымакізу къащэфыгъэхэр сымаджэхэм ІэпыІэгъу къызэрафэхъущтхэр нафэ. Ахэм яшІуагъэкІэ цІыфхэр чыжьэу кІонхэу ищыкІэгьэжьыщтэп. Зыфэе ІэпыІэгъур зыщыпсэурэ чІыпІэм епхыгьэ поликлиникэм щагъотын алъэкІыщт.

Мэрэтыкъо Рустем къызэри-ІуагъэмкІэ, чэзыухэр поликлинисішад фоі мехнынженінмя мехех Поликлиникэхэм видеокамерэхэр ачагьэуцуагьэх. Ахэм яшуагъэкІэ ыпэкІэ зигугъу къэтшІыгьэ ІэзэпІэ учреждениехэм ащыхъурэр министрэм елъэгъу, сымаджэхэм зэрадэгущы эхэрэр зэхехы. Зиюфшіэн тэрэзэу зэхэзымыщырэ ІэзэпІэ учреждением иврач шъхьа в фытео, охътэ кlэкlым къыкlоці гумэкІыгъохэр дагъэзыжьы.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай. Сурэтыр Алла Салиенкэм тырихыгъ.

ФэгъэкІотэнхэр яІэхэу чІэхьащтых

Гурыт еджапІэхэм ащеджэрэ кІэлэеджакІохэм апае Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым предмет зэфэшъхьафхэмкІэ зэхищэгъэ олимпиадэхэм язэфэхьысыжьын фэгъэхьыгъэ мэфэкІ зэхьахьэ мы мафэхэм щыІагъ.

нм едичих эечноги апшъэрэ еджапІэм мыщ фэдэ Іофтхьабзэ зыщызэхащэрэр. УрысыбзэмкІэ, хьисапымкІэ, физикэмкІэ, химиемкІэ, обществознаниемкІэ я 10-рэ, 11рэ классхэм ащеджэрэ кІэлэеджакІохэм заушэтыгъ. ЗэкІэмкІи республикэм ит гурыт еджэпІэ 26-мэ ащеджэрэ нэбгырэ 220-рэ хэлэжьагъ, гъэ-

рекІо елъытыгъэмэ, нэбгырэ 60-кІэ пчъагъэр нахьыб.

Апшъэрэ еджапІэм чІэмыхьэхэзэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгьотырэ гупчэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иІэм ипащэу Галина Севастьяновам Іофтхьабзэм къекіоліагъэхэм шіуфэс къарихыгъ. КІэлэеджакІохэм предмет зэфэшъхьафхэмкІэ шІэныгъэу аlэкlэлъыр къагъэлъэгъонымкіэ, апшъэрэ еджапіэм нахь пэблагъэ хъунхэмкІэ мы Іофтхьабзэм мэхьанэ зэриІэр къы-Іуагь. Гурыт еджапІэр къызаухыкіэ, мыщ къычіэхьанхэмкіэ фэгъэкІотэнхэр яІэщтых. Олимпиадэм зэрифэшъуашэу зыкъыщызгъэлъэгъуагъэхэм къафэгушІуагъ, тапэкІи гъэхъэгъэшІухэр ашІынхэу къафэлъэІуагъ. ФэгъэкІотэнхэр къафэфедэнхэу, апшъэрэ еджапіэм къычіэхьанхэу къызэряжэхэрэр къаријуагъ. Джащ фэдэу кјэлэеджакІохэр зыгъэхьазырыгъэхэ кІэлэегъаджэхэм, гурыт еджапІэхэм япащэхэм зэрафэразэхэр Г. Севастьяновам къы-

Нэужым текІоныгъэр ыкІи хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэм ацІэ къыраlуагъ. УрысыбзэмкIэ анахь баллыбэ къизыхыгъэр ыкІи текІоныгъэр зыфагъэшъошагъэр станицэу Ханскэм дэт гурыт еджапІэу N 23-м щеджэрэ Светлана Арутюновар ары. Хагъэунэфыкіырэ чіыпіэхэр къыдахыгъэх Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 2-м чІэс Шъэожъ Джанетэ, Мыекъуапэ дэт лицееу N 35-м щеджэхэрэ Юлия Рычковамрэ Грач Варельджанрэ.

ХьисапымкІэ олимпиадэм нэбгырэ 50 хэлэжьагъ, ау баллэу къырахыгъэхэр макіэ, текІоныгъи, хагъэунэфыкІырэ чІыпІэ къыдэзыхыгъи къахэкІыгъэп. Джащ фэдэу физикэмкІи икъу фэдизэу баллхэр рагъэкъугъэхэп хэлэжьэгъэ нэбгырэ 24-мэ.

ХимиемкІэ текІоныгъэ къыдэзыхыгъэр Мыекъуапэ дэт лицееу N 8-м щеджэрэ Рахима Керимовар ары. Хагъэунэфыкіырэ чіыпіэхэр къыдахыгъэх Мыекъопэ лицееу N 34-м щеджэхэрэ Никита Корниенкэмрэ Леонид Чиргинымрэ.

ПредметхэмкІэ олимпиадэм анахьыбэ зыхэлэжьагьэр, нэбгырэ 90-рэ, обществознаниер ары, ахэм янахьыбэр ятІонэрэ турым ихьагъэх. Балл инхэр къызэрэрахыгъэм къыхэкlыкlэ, апэрэ чІыпІэр Мыекъопэ гимназиеv N 22-м шеджэрэ СтIашъу Джэнэтрэ Мыекъопэ гурыт еджапізу N 2-мкіз Данил Сичкомрэ зэдагощыгъ. ЯтІонэрэ чыпіэр къыдахыгъ Мыекъопэ лицееу N 35-м чІэс Юлия Рычковамрэ лицееу N 34-м щеджэрэ Никита Проценкэмед эдагощыгъ Мыекъопэ районым ит гурыт еджапІэу N 7-м икІэлэеджакІоу Алексей Ничепурен-

кэмрэ Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 11-м щеджэрэ Дзыбэ Миланэрэ. Олимпиадэм хэлэжьэгъэ пстэуми фэгъэкІотэныгъэхэр яІэхэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым чІэхьанхэ амал яІэщт. ТекІоныгъэ къыдэзых гъэхэм зэтыгъо къэралыгъо ушэтыным къыщахьыгъэм игъусэу балл тедзэу 10, хагъэунэфыкіырэ чіыпіэ къыдэзыхыгъэхэм — 8 къафыхагъэхъощт. Джащ фэдэу олимпиадэм зэрэхэлэжьагъэхэр къэзыушыхьатрэ сертификатхэр ныбжьыкІэхэм къаратыжьыгъэх.

ЯІофшіэн зэрэзэхащэрэм тегущыІагъэх

Социальнэ ІофшІэн зэфыщытыкІэхэм ягъэзекІон фэгъэзэгъэ лъэныкъуищ комиссием изэхэсыгъо мы мафэхэм щы Гагъ. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игадзэу Наталья Широковам.

Культурэм хэхъоныгъэхэр ышІынымкІэ, цІыфхэм яуахътэ зыщагъэкІорэ, зызыщагъэпсэфырэ учреждениехэм афэкультурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцІэкъо Аминэт. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, ыпэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ учреждении 128-рэ республикэм ит. Мыхэм яІыгъын илъэсым къыкІоцІ республикэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 224-м ехъу пэ-Іохьэ.

– ПсэупІэхэм ащыпсэурэ цІыфхэр культурэм, псауныгъэм ипсыхьан, нэмык! лъэныкъо зэфэшъхьафхэм афэгъэхьыгъэ фэю-фэшіэхэр афагъэцэкіэнхэм культурэм иучреждениехэр афэгъэзагъэх. Народым ишэн-хабзэхэр къэухъумэгъэнхэм ыкІи нахь хэхъоныгъэ ягъэшІыгъэным ахэр фэІорышіэх, — къыіуагъ Шъэуапціэкъо Аминэт.

АР-м иминистрэхэм я Кабинет, АР-м ипрофсоюзхэм я

Федерацие ыкІи цІыфхэм ІофшІэн языгьэгьотыхэрэм зэзэгьыныгъэу зэдашІыгъэр 2015-рэ илъэсым гъэцэк агъэ зэрэхъугъэхьыгъэу къэгущы агъ АР-м гъэм фэгъэхьыгъэу къэгущы а-LPAX QB-W TOWNTOHPIWKTO PIKIN социальнэ хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ игуадзэу Хьэпэе Марыет, АР-м ипрофсоюзхэм я Федерацие и Тхьаматэу Устэ Руслъан, Іофшіапіэ языгъэгъотыхэрэм яобъединение къэзыгъэлъэгъорэ ЕмтІылъ Зауркъан.

Хьэпэе Марыет къызэриІуагъэмкІэ, республикэм ипромышленнэ предприятиехэм къэралыгьо ІэпыІэгьу арагьэгьотыным фэгорыштэрэ Гофтхьабзэхэр зэхащагъэх.

Іофшіэпіэ чіыпіэ тедзэхэр гъэпсыгъэнхэм, предпринимательствэ ціыкіум республикэ ыкІи чІыпІэ бюджетхэм аригъэхьэрэ ахъщэр, хахъохэр нахьыбэ шІыгъэнхэм пае ащ Іэпыlэгъу фэхъугъэх. Зэкlэмкlи ахэм сомэ миллион 564-рэ афатІупщыгъ, ащ щыщэу сомэ

миллиони 120-р — республикэ бюджетым, сомэ миллион 317-р — федеральнэ гупчэм къатІупшыгъэх.

– 2015-рэ илъэсым чІыпІэ хъызмэтшІапІэхэр зыхэлэжьэгъэхэ республикэ мэхьанэ зиlэ ермэлыкъитly, муниципалитетхэм мыщ фэдэ Іофтхьэбзэ 499-рэ ащырагъэкІокІыгъ. Джащ фэдэу Адыгеим ипсэупІэхэм гъэстыныпхъэ шхъуантІэр ыкІи зашъохэрэ псыр аlэкlэгъэхьэгъэным иІофшІэн лъагъэкІотагъ, — къыјуагъ Хьэпэе Ма-

Ціыфхэм Іофшіапіэ языгьэгъотырэ гупчэм пшъэрылъ шъхьа ву и вр сэкъатныгъэ зидехеІпыІ тшеажелышы дехеІ ягъэгъотыгъэнхэр ары. 2015рэ илъэсым мы купым къыхиубытэрэ нэбгырэ 48-р ІофшІапІэ Іухьагъ.

Сервисэу «Электроннэ инспектор» зыфиlорэм иlофшlэн зэрэгъэпсыгъэм къытегущы-Іагъ АР-м Іофшіэнымкіэ и Къэралыгьо инспекцие ипащэу Сихъу Русет.

Социальнэ ІофшІэн зэфы--е-теф ноІхестам мехеІлытын зэгъэ лъэныкъуищ комиссием т желедые с мехтех Іофыгьохэр агьэнэфагьэх, пшъэрылъхэри зыфагъэуцужьыгъэх.

(Тикорр.).

ПІАТІЫКЪО Анет. Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъын тырихыгъэх. Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу, Абхъазым иза-

служеннэ артистэу Гъонэжьыкъо Аскэр ышнахьыжъэу Азмэт

дунаир зэрихъожьыгъэр лъэшэу тыгу къеуагъ. ЩымыІэжьым

и ахьылхэм тафэтхьаусыхэ, якъин адэтэгощы.

Культурэм июфышіэхэр, Гъонэжьыкъо Аскэр иныбджэгъухэр «Адыгэ макь» Гъэтхапэм и 15, 2016-рэ илъэс

Унэ-коммунальнэ хъызмэтымрэ медицинэмрэ тапэкіи нахь тынаіэ атедгъэтын фае

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэІукІэ и Къэралыгьо Думэ идепутатэу Натхьо Разыет Урысые политическэ партиеу «Единая Россия» зыфиІорэм и Тхьаматэу Дмитрий Медведевым иобщественнэ приемнэу Адыгэ Республикэм щыІэм цІыфхэр щыригъэблэгъагъэх.

Депутатым зыкъыфэзгъэзэгъэ нэбгыри 10-р анахьэу зыгьэгумэкІыхэрэр унэ-коммунальнэ хъызмэтымрэ медицинэмрэ, джащ фэдэу ныбжьыкІэхэр яхэгъэгу фэшъыпкъэхэу, шІу алъэгъоу пјугъэнхэм япхыгъэ Іофыгъохэр ары.

ГущыІэм пае, фэтэрыбэу зэхэт унэу къалэу Мыекъуапэ дэтхэм ащыщхэм ащыпсэухэ-

рэр зыгъэгумэкІыхэрэр коммунальнэ фэlо-фашІэхэм атефэрэ ахъщэр гъэІорышІэкІо организациехэм къырадзэ зыхъукІэ хэукъоныгъэу хашІыхьэхэрэр ары. Ащ фэдэ Іофыгьохэм правовой уасэ ятыгьэным пае депутатым къулыкъу гъэнэфагъэхэм цІыфхэр зыгъэгумэкІыхэрэм япхыгъэ лъэІу тхылъхэр аlэкlигъэхьагъэх.

Республикэм имуниципальнэ образованиехэм ащыщ горэм къикІыгъэ бзылъфыгъэр зыгъэгумэкІырэр я II-рэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ иІэ нахь мышІэми, Іэзэгъу уцхэр пІэлъэ кІыхьэм къыкІоцІ къыз-ІэкІигъэхьанхэ зэримылъэкІыгьэр ыкІи икъоу къызэремы-Іэзагъэхэр ары. А Іофыгъохэм язэшІохын Натхъо Разыет ежь ышъхьэкІэ зыфигъэ-

– Іо хэлъэп, хэгъэгум ишъолъыр нахьыбэхэм ялъытыгъэмэ, унэ-коммунальнэ хъызмэтымрэ медицинэмрэ яІофыгьохэр Адыгеим дэеу щызэшІуахых пон плъэквщтэп, ау цыфхэмкІэ зигъо Іофыгъохэу ахэр къэнэжьых. Адыгеим ипащэхэм цІыфхэм яфедэхэм якъэухъумэнкІэ зэрахьэрэ политикэм ціыфхэм ящыіакіэ хэпшІыкІэу мы охътэ благъэхэм нахьышІу зэришІыщтым сицыхьэ пытэ телъ, — къыхигъэщыгъ Натхъо Разыет.

Мыекъопэ аэроклубым иІофшІэн зыпкъ игъэуцожьыгъэным иІофыгъо мыпсынкІэ къыІэтыгъ ащ идиректорэу, илъэс 30-м ехъурэ урысые авиацием фэлэжьагъэм. Мы лъэхъаным аэроклубым парашютистхэм ягъэхьазырын ары ныІэп зэшІуихырэр, ау ари теорием ылъэныкъокІэ ары. Арэущтэу зыкlэхъурэр Урысыем и ДОСААФ ищыкІэгъэ мылъкур ащ къызэрэфыхимыгъэкІырэм пай. Натхъо Разыет иІэпыІэгъухэм пшъэрылъ афишІыгъ джырэкІэ кІуачІэ зиІэ хэбзэгъэуцугъэр къызыфагъэфедэзэ правэм ылъэныкъокІэ амалэу щыІэхэр зэкІэ икъоу агъэунэфынхэу.

– Непэ цІыфхэм зэдэгущыІэгьоу адысиІагьэм джыри зэ къыгъэшъыпкъэжьыгъ, экономикэ лъэныкъомкІэ гумэкІыгьо инхэр щы эхэми, къэралыгъом ціыфхэм апашъхьэ социальнэ пшъэрылъхэу щыри-- на вережения по на причина по на причина причина на п Іэр, — икІэухым къыІуагъ Натхъо Разыет.

КЪАНДОР Анзор. Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэlукіэ и Къэралыгъо Думэ идепутат иІэпыІэгъу.

Лъэпкъым анахь баиныгъэшхоу и**І**эр ныдэлъфыбзэр ары гукІэгъурэ лІыгъэрэ ахэлъын-

Дин зэфэшъхьафхэр зылэжьырэ цІыф льэпкъыбэ тиреспубликэ ис. ЯдунэееплъыкІэкІи, ягушъхьэлэжьыгъэкІи зэрэзэтекІыхэрээм емыльытыгьэу зэкІэ ахэр зэгуры Іожьхэу, зэкьотэу мэпсэух. Льэпкь пэпчъ иІахь Адыгеим икультурэ хильхьэзэ, ащ хэхъоныгъэ ышІыным фэлажьэ.

Зэдытиунэу тлъытэрэ Адыгеим лъэпкъхэм азыфагу джэгъогъуныгъэ къитаджэу, ахэр зэрэмылъытэжьхэу ущырихьыліэрэп. Лъэпкъхэр зыщызэутэлІэхэрэ, дин зэфэмыдэхэр зэралэжьырэм епхыгъэу заохэр зыщыкорэ тиджырэ лъэхъанко ащ мэхьанэшхо иІ.

Лъэпкъ пэпчъ бзэ шъхьаф Іуль, ямышІыкІэ культури иІ. Ныдэлъфыбзэр ары лъэпкъым ыпсэу щытыр.

Дунаим къытехъорэ сабыим

янэ ымакъэ адрэмэ къахигъэщэу, даlоу регъажьэ. TlэкlyтІэкІузэ гущыІэхэм ямэхьани къылъыІэсэу мэхъу. ЕтІанэ ыныбжь хахъоу еджапІэм зычІахьэкІэ, адыгэбзэ тхылъми, нэмыкі тхылъхэми нэіуасэ афэхъу, ишІэныгъэ хигъахъозэ лъэкІуатэ.

Сыда узыкІеджэн фаер? Гъэсэныгъэ дэгъу зэбгъэгъотыным, лъэныкъуабэмэ хэшІыкІ афыуиІэным, щыІэныгьэр зэрэзэхэлъыр къыбгурыІоным пай.

А пстэури тэрэз. Ау анахь шъхьа р ныдэлъфыбзэр пулъыныр ары. О убзэ умыгъэлъапІэмэ, ар зыми ыгъэлъэпіэщтэп, ыгъэфедэщтэп.

Ныбджэгъу лъапІэхэр, зэгъэфагъэу шъугущыІэнэу шъуфаемэ, амал зэриІэкІэ нахьыбэрэ шъуедж. Тхылъыр ары шІэныгъэм икъэкІуапІэр. Классикхэм атхыгъэхэм шъуяджэмэ, ныдэлъфыбзэм иІэшІугъи зэхэшъушІэщт, шъузыгъэгумэкІырэ Іофыгъуабэмэ яджэуапи къэжъугъотыщт. Нахьыбэ шъуеджэ къэс шъуиакъыл нахь зэтеуцощт, амалэу шъуиІэхэм зыкъызэІуахыщт. Лъэпкъ пшысэхэмкІэ еджэныр ежъугъажьэмэ нахьышІу. Пшысэхэм кІэлэцІыкІухэр зыфапІухэрэр хьалэлэу, зафэу псэунхэу,

хэу, акъылыгъэм рыгъозэнхэу ары.

Ныдэлъфыбзэр икъоу зыlyлъым ІэкІыб къэралыгъуабзэм изэгъэшІэни къыфэкъиныщтэп. Бзэхэр зэрэзэтекіхэрэр, зэфэдэ нэшанэу ахэм ахэлъхэр ащ псынкізу къыубытыщтых. Ізкіыб къэралыгъуабзэр аlэ къырагъахьэ зыхъукІэ, а бзэми, лъэпкъэу ар зыІулъми лъытэныгъэ афашІын фае.

ИгупшысэхэмкІи, ыІэкІи цІыфыр непэ бэмэ алъыІэсыгъ: радиор, телефоныр, автомобильхэр, къухьэхэр, самолетхэр, ракетэхэр ащ къыугупшысыгъэх. Ау цІыфлъэпкъым анахь шІогъэшхоу иІэр бзэр ары. Дунаим бзэ зэфэшъхьафхэр щагъэфедэхэми, ахэм пшъэрылъэу яІэр зы: зэдэгущыІэхэ ыкІи Іоф зэдашІэ зыхъукІэ цІыфхэр нахьышІоу зэгурыІон-

Лъэпкъ пэпчъ ищыІэныгъэ къырыкІощтымрэ ащ ыбзэ къехъуліэщтымрэ пытэу зэпхыгъэх. Ныдэлъфыбзэр къэзыухъумэн ыкІи зыгъэшІон фаехэр а бзэр зыІульхэр ары. Хэтрэ льэпкъи культурэ, тарихъ, шэн-хэбзэ гъэнэфагъэхэр, ныдэлъфыбзэ иІэх. ТапэкІэ къытэхъулІэщтыр бэкІэ зэлъытыгъэр ныдэлъфыбзэр, ащ тызэрэфэсакъырэр, зэрэдгъэфедэрэр ары.

Ныдэлъфыбзэр зыІэкІэшъумыгъэз! Тятэжъхэм къытфыщанэгъэ осэнчъэ кІэныр къыткІэхъухьащт ныбжьыкІэхэм къафэтыухъумэн фае.

О. Д. МАКАГОРЕНКО, И. А. КУЗНЕЦОВА, Я. С. АГИНСКИХ. Муниципальнэ образованиеу «Кощхьэблэ районымкіэ» селоу Вольнэм дэт гурыт еджапІэу N 9-м икіэлэегъаджэх.

Сомэ миллион 45-рэ къыфэк ощт

Бизнес цІыкІур ыкІи гурытыр Адыгеим анахь зыщызыушъомбгъурэ лъэныкъохэм ащыщ. Ар мылъкукъэкІуапІэу къыхэзыхыхэрэр илъэс къэс нахьыбэ мэхъух. Мы лъэныкъом хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэм фытегьэпсыхьэгъэ программэм къыдыхэльытагьэу, къэралыгьо ІэпыІэгьоу ыгьотырэр ары ащ ушъхьагъу шъхьаІэ фэхъурэр.

нистерствэ къызэритырэмкІэ, бизнес ціыкіум ыкіи гурытым иобъектхэм къэралыгъо ІэпыІэгъу ятыгъэным блэкІыгъэ 2015-рэ илъэсым сомэ миллион 564-рэ республикэм пэ-Іуигъэхьагъ. Ащ щыщэу сомэ миллиони 120,1-р республикэ, миллион 317-р федеральнэ бюджетхэм къахэхыгъэх, сомэ миллиони 127-м ехъур ежь бизнес цыкілм ыкіл горытым яинфраструктурэ фэгьэзэгьэ объектхэм къызэрагьэгьэзэжьыгьэ мылъкум щыщ. Бизнес цІыкІум ыкІи гурытым хэхъоныгъэхэр ягъэшІыгъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ программэм къыдыхэлъытагъэу республикэм ыгъэнэфагъэхэм ыкІи муниципальнэ программэхэм адиштэу, предпринимательскэ Іофыр езыгъэ-

АР-м экономикэ хэхъоныгъэ- жьэгъакІэхэм ямызакъоу, илъэaмкla ыкlи сатыумкla и Ми- сыба хъугъау пажьара препприятиеу оборудованием игъэкІэжьын зищыкІагьэхэми къэралыгьо ІэпыІэгьу арагьэгьоты. Кризисым икъиныгьоу къызэпачыхэрэр, нэмык лъэныкъохэр къыдалъытэхэзэ, бизнес цыкіум ыкіи гурытым яобъектхэм къэралыгъо ІэпыІэгъу ятыгъэным къыщыдэлъытэгъэ шапхъэхэм зэхъокІыныгьэхэр афашІыгъэх ыкІи агъэцэкІэн фаехэр нахь афагъэпсынкіагъэх.

Министерствэм къызэрэщыхагъэщыгъэмкІэ, мы илъэсым программэм къыдыхэлъытагъэхэм ягъэцэкІэн республикэм лъигъэкІотэщт. Бизнес цІыкІум ыкІи гурытым ибъектхэм къэралыгьо ІэпыІэгьу ятыгьэным пэІуагъэхьанэу сомэ миллион 39,5-рэ республикэ бюджетым къышыдэлъытагъ.

Бизнес ціыкіум ыкіи гурытым зягъэушъомбгъугъэным фытегъэпсыхьэгъэ Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэм язэшохын пэ-Іухьанэу сомэ миллиардрэ миллион 500-рэ субъектхэм афатІупщынэу УФ-м и Правительствэ унашъо ышІыгъ. Ар бизнесинкубаторхэм ягъэпсын, ахэм ящыкІэгъэ пстэури ягъэгъотыгъэныр ары зыпэІуагъэхьан фаер. Ащ нэмыкІэу, бизнес ціыкіум ыкіи гурытым, мэкъу--от мехе пехентинем нементинем неметинем нементинем неметинем немети ныгъэхэр ягъэшІыгъэнхэмкІэ шъолъыр ыкІи муниципальнэ программэу субъектхэм ащаштагъэхэм къыдалъытэхэрэм ягъэцэкІэн пэІуагъэхьащт ахъщэу агъэнэфагъэм къэралыгьом иІахьи хилъхьашт. Аш пае зэкІэмкІи сомэ миллиарди 9рэ миллион 500-рэ 2016-рэ илъэсымкІэ къэралыгъо бюджетэу аштагъэм щагъэнэфагъ.

Экономикэм хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэм, инновационнэ экономикэм зиушъомбгъуным афэгьэпсыгьэ программэм изы пычыгъоу бизнес цІыкІум ыкІи гурытым зягъэушъомбгъугъэным фэгъэхьыгъэм къыдыхэлъытагъзу ащ фэдэ ІэпыІэгъу субъектхэм аратыщт. Ащ щы-

шэу Адыгеим сомэ миллион 30,3-рэ субсидиеу къыфэкІощт. Джащ фэдэу къэралыгьо мылькум хахьэрэ объектхэм ягъэкІэжьын пэІухьанэу республикэм ыгъэнэфэгъэ мылъкум къэралыгъом и ахь къыхилъхьащт. Ащ пае 2016-рэ илъэсым сомэ миллион 15,4-рэ къыфэкІощт.

Бизнес ціыкіум ыкіи гуры--ышестк дехестыносхех мыт гъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ программэм къыщыдэлъытагъэхэр икъоу ыкІи игъом гъэцэкІэгъэнхэм Адыгеим мымакІэу Іоф дешІэ. Кризисым къиныгъоу къыздихьыгъэхэм апае къэмынэу, ар къызэтырагъэуцуагъэп ыкІи къыщагъэкІагъэп. Мы илъэсми къэралыгъо ІэпыІэгьоу мы отраслэм ратыщтым тапэкІэ хэхъоныгъэхэр мымакізу ригъэшіынхэу гугъэпіз ин къеты.

Непэ предприятие ціыкіоу ыкІи гурытэу пстэумкІи мини 3,8-м ехъу Адыгеим щатхыгъэу е пешфо меха, ахэм офшепе мин 46-м ехъу къатыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Аминэт сым икіэлэегьадж» зыфиюрэ щытхьуціэр къыдэхыгьэным фэгьэхьыгьэ зэнэкьокъур щырекіокіыгь. «2016-рэ илъэсым икіэлэегьадж» зыфиюрэ щытхьуціэр къыдэхыгьэным фэгьэхьыгьэ зэнэкьокъур щырекіокіыгь. икіэлэегьадж»

Ащ къалэм игурыт еджапіэхэм якіэлэегъэджэ нэбгыритф хэлэжьагъ: Чэтыжъ Маринэ зипэщэ апэрэ гурыт еджапІэм илІыкІуагъэр ублэпІэ классхэм ащезыгъэджэрэ Джанхъот Аминэт. ЯтІонэрэ гурыт еджапІзу Абыдэ Светланэ зидиректорым къикІыгъагъэр географиер ащ щязыгъэхьырэ Ерэджыбэкъо Саид. Хьэдэгъэеденешк ешепик емме еІл еджапІэм къыгъэкІогъагъэр географиер, музыкэр, сурэтшІыныр языгъэхьырэ Мамый Аид. Хьалъэкъое яплІэнэрэ гурыт еджапІзу Шумэн Аскэр зипащэм къикІыгъагъэр инджылызыбзэмрэ нэмыцыбзэмрэ языгъэхьырэ Хъодэ Саид, ятфэнэрэ гурыт еджапІэу Дыхъу Сусанэ зипащэм иліыкіуагъэр биологиемрэ изобразительнэ искусствэмрэкІэ езыгъэджэхэрэ Пэрэныкъо Саид.

«2016-рэ илъэсым икlэлэегъадж» зыфиlорэм фэгъэхьыгъэ мэфэкl зэхэхьашхоу мэфитlо рекlокlыгъэм цlыф бэдэдэ хэлэжьагъ. Кlэлэегъаджэхэм яlофшlэгъухэм ямызакъоу,

ахэм афэгумэкlыщтыгъэх якlэлэеджакlохэр, акъош-lахьылхэм, ягъунэгъухэм, яныбджэгъухэм ащыщхэр.

Мэфэкі мэхьанэ зиіэ зэхахьэр зезыщэгъэхэ Джанхъот Сусанэрэ Хьэкуамэ Эльмирэрэ жюрим хахьэхэрэм аціэ къыраіуагъ. Къалэм гъэсэныгъэмкіэ и Гъэіорышіапіэ ипащэу Тхьалі Махьмудэ зэіукіэм хэлажьэхэрэм шіуфэс къарихи, зэнэкъокъум шіэныгъэу, іофшіэкіэшіоу аіэкіэльыр дэгъоу къыщагъэлъэгъон алъэкіынэу, текіоныгъэр къыщыдахынэу къащыфэлъэіуагъ.

«Визитная карточка» зыфиlорэмкіэ зэнэкъокъум хэлэжьэрэ кіэлэегъаджэ пэпчъ амалэу иіэм елъытыгъэу зыкъызэіуихын, іэпэіэсэныгъэу хэлъыр дэгъоу къыгъэлъэгъон
ылъэкіыгъ. Нэужым «Самопрезентация опыта работы», «Мастер класс» ыкіи «Шъхьаихыгъэ урок» зыфиіохэрэмкіэ заушэтыгъ, шъхьадж егъэджэнпіуныгъэмкіэ іэпэіэсэныгъэу
іэкіэлъыр къыгъэлъэгъуагъ.

ЯтІонэрэ мафэм «2016-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфи-Іорэ зэнэкъокъум кІэухэу фэхъугъэхэр къэлэ администрацием иактовэ зал щызэфахьысыжьыгъэх. Номинацие зэфэшъхьафхэмкІэ ащ пэрытныгъэр къыщыдэзыхыгъэхэм ацІэ къыщыраІуагъ.

«Сердце отдаю детям» зыфиюрэмкіэ текіоныгъэр зыхьыгъэр Мамый Аид. «Мастер своего дела» зыфиюрэ пъэныкъомкіэ жюрим анахь дэгъоу къыхихыгъэр Ерэджыбэкъо Саид. «Педагогический дебют» зыфиюрэмкіэ щытхъуціэр зыфагъэшъошагъэр Хъодэ Саид. Анахь творческэ кіэлэегъэджэ дэгъоу алъытагъэр Пэрэныкъо Саид. Номинациеу

«Урок — вершина мастерства» зыфиюрэмкі атекіуагьэр Джанхъот Аминэт. Агъэнэфэгьэхэ шіухьафтынхэр ахэм аратыжьыгъэх егъэджэн-піуныгъэм иветеранхэу Тхьагъэпсэу Аминэт, Чэтыжъ Дэрихьан, Теуцожь Светланэ, «Учитель года» зыфиюрэ клубэу къалэм къыщызэіуахыгъэм ипащэу Стіашъу Нуриет, къзлэ гъэзетэу «Единствэм» иредактор шъхьаізу Натіэкъо Аминэт.

ЗэкІэ анахь зажэщтыгъэхэ Іофыгъоми чэзыур нэсыгъ. Ар АдыгэкъалэкІэ «2016-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфиІорэ щытхъуцІэр жюрим зыфигъэшъошагъэм ыцІэ къеІогъэныр ары. Ащ фэшІ гущыІэр зэратыгъэр къалэм иадминистрацие ипащэу Хьатэгъу Налбый. Ар апэу мэфэкІ зэхахьэм зэкІэ къекІолІагъэхэм, номинацие зэфэшъхьафхэмкІэ текІоныгъэр къыдэзыхыгъэхэм къафэгушІуагъ, тапэкІи гъэхъэгъэшІухэр ашІынхэу, тикІэлэеджакІохэм шІэныгъэ куухэр арагъэгъотынэу, АдыгеимкІэ тищытхъоу аlорэм хагъэхъонэу, псауныгъэ пытэ яІэнэу, яунагъохэм нэхъойрэ гушІуагъорэ арылъынэу, мамырныгъэр ашъхьарытынэу къафэлъэlуагъ.

Ащ ыуж Хьатэгъу Налбый конвертыр къызэтырихи, АдыгэкъалэкІэ «2016-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфиІорэ щытхъуцІэр жюрим зыфигъэшъошагъэм ыцІэ къыриІуагъ. Ар къалэм иапэрэ гурыт еджапІэ пэублэ классхэм ащезыгъэджэрэ Джанхъот Аминэт. Аш «Хрустальнэ совар», шІухьафтынхэр, къэгъагъэхэр ратыгъэх. Зэнэкъокъум хэлэжьагъэхэм ахъщэ шІухьафтынэу сомэ мин тфырытф зырыз афатІупщыгь. Зэхахьэр къагьэкІэрэкІагь, къагьэдэхагь лъэпкъ культурэм и Гупчэ иІофышІэхэу Устэкъо Нухьэ, Мирзоева Джамилие, художественнэ самодеятельностым хэтхэ орэдыю цІыкІухэу Хьатхъохъу Альбинэ, ШъхьакІумыдэ Хьаджислъам, Лъащэкъо Данэ, Валерия Бавиновам, нэмыкіхэми.

Заом иветеранхэр агъашіох, алъытэх

Теуцожь районым иветеранхэм я Совет итхьаматэу Нэмыт!экъо Юрэ ыдэжь бэрэ тыч!ахьэ. Тэльэгъу уцуи т!ыси имы!эу, мыпшъыжьэу лъыгъэчъэ заом хэлэжьагъэхэм ренэу ына!э зэратыригъэтырэр, ахэм якъэбар зэрэзэригъаш!эрэр, ягумэк!хэр зэрадигощырэр, яфэ!о-фаш!эхэр зэригъэцак!эрэр.

Ахэр къэгъойщэягъэхэмэ зэрегъашіэ, апъэппъэ, агу къыдещае, амал зэриіэкіэ іэпыіэгъу афэхъу. Къызыхъугъэр хэзгъэунэфыкіыхэрэм адэжь район администрацием ипащэхэм ащыщхэр игъусэхэу макіо, яюбилейхэмкіэ (ямэфэкіыкіэ) афэгушіо, шіухьафтынхэр афешіы, район гъэзетым къырегъахьэх.

Нэмыц техакіохэр зырафыжьыгъэхэр илъэс 73-рэ зэрэхъугъэр бэмышізу игъэкіотыгъэу къуаджэхэм, къутырхэм ащыхагъэунэфыкіыгъ, митингхэр ащыіагъэх, автопробеги зэхащэгъагъ. Теуцожь районым нэмыц техакіохэр къызэцэкъэ-

кІыхэзэ рафыжьыхэ зэхъум, Лахъщыкъуае дэжьыкІэ щыкІогъэ зэо жъалымхэм ахэтыгьэх тикІэлэ пІугъэхэу Чэтыжъ Исмахьилэ, Кочик-Оглы Борисэ, СтІашъу Рэщыдэ (ар щыІэжьэп, Алахым джэнэтыр къырет). Непэ ахэр аныбжыкІэ илъэс 90-м шІокІыгъэхэу Адыгэкъалэ щэпсэух. НэмытІэкъо Юрэ районым ипащэу Хьачмамыкъо Азэмат, ащ игуадзэу Бэгъушъэ Борисэ игъусэхэу Теуцожь районыр шъхьафит зышІыжьыгъэхэ тидзэкІолІхэм ахэтыгъэ тиліыхъужъхэм адэжь щыіагъэх, мэфэкіымкіэ афэгушіуагъэх, шіухьафтынхэр афашіыгъэх, бэгъашІэ хъунхэу, бэрэ ташъхьагъ итынхэу афэлъэlyа-

Заом ыкІыб дэтыгьэхэр тщыгъупшэхэрэп, — elo НэмытІэкъо Юрэ. — Непэ ахэр тхыгъэхэу сиІэх. АныбжыкІэ илъэс 90-м шІокІыгъэхэр зэо лъэхъаным ныбжьык Іагъэх. Къинэу алъэгъугъэр гъунэнчъ. Щыгъынри гъомылапхъэри ямэкІагъ. Сэри ахэм сащыщышъ, а тхьамык агъор сыушэтыгъэ. Тщыгъыни, тшхыни дгъотыщтыгъэп, чІыгур пхъэІашэкІэ чэмхэр кІэшІагьэу бзылъфыгьэхэм ажъощтыгъ, губгъо ІофшІэнхэр къазгъыркіэ, шіуанэкіэ, ціыф кІуачІэкІэ агъэцакІэзэ фронтым Іуль тидзэкІолІхэр ашхын щагъакІэщтыгъэп. Джары непэ ахэм тызкlафэсакъырэр, зэрэтлъэкІэу зыкІэдгъашІохэрэр, амал зэрэтиІэмкІэ тфэлъэкІыщтыр зыкіафатшіэрэр.

Джащ фэдэу бэмышlэу Нэмытlэкъо Юрэ район администрацием ипащэ игуадзэу Бэ

гъушъэ Борисэ игъусэу зыдэщывагъэхэм ягугъу къытфишвыгъ. Ар къутырэу Городскоим щыпсэурэ Ножка Прасковъя Фирсэ ыпхъур ары. Ыныбжь илъэс 90-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ мэфэк зэхахьэм районым къиквыгъэхэ хьаквэхэм ямызакъоу Джэджэхьэблэ чвыпв коим илыквохэри щывагъэх.

НэмытІэкъо Юрэ Прасковья Фирсэ ыпхъум июбилейкІэ фэгушІозэ, гущыІэ фабэхэр къыфиlозэ Урысые Федерацием и Президентву В. В. Путиным шІуфэс тхылъэу къыфигъэхьыгьэр ритыжьыгь, районым иветеранхэм аціэкіэ бэгъашіэ хъунэу фэлъэІуагъ. Район администрацием ыцІэкІэ Бэгъушъэ Борисэ юбилярым фэгушІуагь, дэгьоу, дахэу щыІэр къыдэхъунэу фэхъохъугъ. ТІуми П. Ф. Ножкэм ахъщэ шІухьафтынхэр фашІыгъ. Джэджэхьэблэ псэупіэм иліыкіоу Нэхэе Гощнагъуи зыныбжь илъэс 90-рэ зэрэхъугъэр хэзгъэунэфыкІырэм шІоу щыІэр къыдэхъунэу фэлъа озэ нэпэеплъ ші ухьафтын

Ежь П. Ф. Ножкэм щыІэныгъэ гъогу къинэу къыкІугъэм къыфэкІуагъэхэр щигъэгъозагъэх. 1926-рэ илъэсым къэхъугъ. Коллективизацием итхьа-

мыкІагъуи, 1933-рэ илъэсым щыІэгъэ гъэблэшхом ибэлахьи ціыкіузэ зэхишіагъ. Заор къызежьэм илъэс 15-м итыгъ. Нэмыц техакіохэр хэкум зырафыжьхэм пшъэшъэжъые ныбжыкіэ дэдэу Новороссийскэ агъэкіогъагъ, къухьэхэр агъэкъэбзэжьыщтыгъэх. Нэужым мэкъумэщыр зыпкъ изгъэуцожыхэрэм ахэтыгъ. Къохъо ыкіи былым піашъэхэр зыщаіыгъхэ фермэхэм ащылажьэзэ, зыфагъазэрэр щытхъу хэлъэу ыгъэцакіэзэ къыхьыгъ.

Ишъхьэгъусэу Петр Ножкэрэ ежьырырэ (идунай ыхъожьыгь) лъфыгъибл зэдагъотыгъ. Ахэм къакlэхъухьагъэхэм къапыфэжьыгъэхэу пхъорэлъф 19 иl. Непэ зылъэхэсыр ыкъо анахьыжъэу Виктор.

— ЩыІэкІэ дахэ яІэу мэпсэух, — еІо НэмытІэкъо Юрэ. — ЗэгурыІоныгъэ унагъом илъ. Ежь Прасковье ишІэжьи дэгъу, губзыгъэ, нэутх, Іушэу мэгущыІэ. ТыфэлъэІуагъ икъорэлъфхэм анахыкІэм инысащэ тыригъэблэгъэнэу. Джаущтэу Лъэустэнхьабли, Очэпщыий, Пщыкъуйхьабли, Нэшъукъуаий, нэмыкІхэми тащыІагъ. Заом хэлэжьагъэхэр, зэо кІыбым щыІагъэхэр тэгъашІох, тарэгушхо.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

«Адыгэ макь» Гъэтхапэм и 15, 2016-рэ илъэс

Адыгабзэмрэ уахътэм къызыдихьырэ упчІэхэмрэ

1853-рэ илъэсым гъэтхапэм и 14-м араб графикэм тетэу апэдэдэ адыгабзэм ибукварь Бэрсэй Умар къалэу Тифлис къыщыдигъэк Іыгъагъ. Илъэси 150-м ехъу теш Гагъэми, непэ а мафэр адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ хъугъэу тырыгушхоу хэтэгъэ**унэфыкІы.**

лэжьагъэхэу ыкІи фэлажьэхэу

адыгэ бзэ купым хэхьэ. Кавказыбзэхэм язэгъэшlэн чlыпlэшхо шlокlэу иlэми къыщэкlэ». щеубыты. Адрэ бзэхэм яфонегъэу щыт, арышъ, бзэхэр зэрагъапшэхэээ зэрагъэшlэнхэмкlэ ныгъэм зэхъокlыныгъэу хэхъумэхьанэшхо иІ. ИгъэпсыкІэ- хьэрэр бэдэд. Илъэс зыбгъупшІкъэралхэм арыс шІэныгъэлэжь тимылъэпкъэгъу цІыф гьэсэгъэалъэкіы. Ащкіэ зыціэ къепіон плъэкІыщтхэр Францием щыщэу Жорж Дюмезиль, Герма- циер къибгъотэныр? Ахэр зэкlэ

Адыгэ бээшІэныгъэр инэу шІэныгьэлэжьхэри, бзэшІэныгьэр ри щыІэх, ау ащ емылъытыгъэу непэрэ зэманэу тызхэтым

Непэ тиныдэлъфыбзэ къэра- ныгъэр зэрыгушхорэ КІэрэщэ лыгъуабзэу щыт. Адыгабзэм фэ- Зэйнаб хигъэунэфык Іыгъагъ: «...Лъэпкъым ищыгъын зэблишІэныгъэлэжь цІэрыІохэр тиІэх: хъоуи мэхъу, идин зэблихъуни КІэрэщэ Зэйнаб, Даур Хьаз- ылъэкІыщт, ихэку ыхъожьэу нэрэт, Шъаукъо Аскэр, Бырсыр мыкі чіыпіэ кощэуи къыхэкіы, Батырбый, Тхьаркъохъо Юныс, ау ыбзэ къыухъумэмэ, иорэ-Гъыщ Нухь ыкІи нэмыкІыбэр. дышъохэр щымыгъупшэхэмэ, Адыгабзэр кавказыбзэхэм лъэпкъыр къызэтенэжьы. Ау ащыщ, ныбжьышхо иІ. Абхъаз- уфэмысакъмэ, умыгъашІомэ, бзэр гъэретынчъэ мэхъу, зэ-

Уахътэм къэуцу имыІэу, натикэ, ялексикэ, ягъэпсыкіэ япхы- хьи нахь псынкіэу ыпэкіэ лъэкІуатэ. Ащ елъытыгьэуи щыІэшіыкіэ ашіогьэшіэгьонэу іэкіыб кіэ узэкіэіэбэжьмэ, хэта зышІошъ хъущтыгьэр уиунэ уисэу дунэешхом узфэе къуапэм мошхохэми адыгабзэр зэрагъашІэ, бильнэ телефонкІэ угущыІэныр къылъэплъэх ыкІи рыгущыІэнхэ е компьютеркІэ узэрэлъэгъоу узэдэгущыІэныр, е Интернетым ухэхьанышъ, узыфэе информанием — Моника Хелиг, Аме- тисабыйхэм зэуи къащымыхъоу рикэм — Джулия. непэ агъэlорышlэ.

Унэгъо ныбжьыкІэхэм янаыпэкіэ лъыкіотагьэу щыт, хэхьо- хьыбэр къалэм псэупіэкіэ маныгъэшхохэр ышlыгъэх. Tulэх кlo. Чылэм сабыеу дэсыр мэкІэ дэдэ хъугъэ. Илъэс 15-м, ыпэкІэ лъызгъэкІотэн зыльэ- 20-м къакІоцІ а пчъагъэр фэкІыщт ныбжьыкІэхэри, амалхэ- дитіукіэ нахь макіэ хъугъэ. Къыри, хэхъоныгъэ гъэнэфагъэхэ- дэнагъэхэри нахьыпэм фэдэу зэрэгъэджэгухэу ураммэ зэратетыщтыгъэхэм фэдэжьэп. Наупчабэ къыздехьы, гумэкІыгьо- хьыбэр яунэмэ къарымыкІзу хэри къыдэкІох. Адыгэ бзэшІэ- компьютер, планшет, телефон

зыфэпІощтхэмкІэ мэджэгух. рыюрэ цыфхэри макІэхэп. КІэ- ыхыжьыгъ» зыфаІорэр къы-Анахь ціыкіухэр мультфильмэ- лэегъаджэхэу, ціыф гъэсагъэмэ акlэрысых. Урысыбзэр къы- хэу, ныбжьыкlэхэу ягумэкlхэр зыгурымыlоу, зымышlэу ахэтыр мэкіэ дэд. Илъэси 3 — 5 хъугъэхэм ор-сэрэу урысыбзэр агъэІорышІэ. Ар дэгъу, сыда пІомэ сабыим ицІыкІугьом нахь псынкізу бзитіу-щы нэмыізмэ къемыхьылъэкІэу зэригъэшІэн зэрилъэкІыщтыр шІэныгъэлэжьхэм хагъэунэфыкІы.

Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, еджапіэм иублэпіэ классхэм адыгабзэкІэ хьисапым рагъаджэщтыгъэх. Джы непэ предметхэр зэкІэ урысыбзэ закІэх. ФГОС-м адыгабзэм изэгъэшІэн чІыпІэ мэкІэ дэд щиубытыгъэр. Гурыт классхэмрэ апшъэрэ классхэмрэ адыгабзэу яІэр нахь мэкІэжь. Адыгэ литературэм дэт текстхэр жабзэу кlалэмэ аlулъыр зэрэмакІэм къыхэкІэу гурыІогъуае къащэхъу, къяхьылъэкІы.

Сабыим шэн-хабзэу къыздиштэщтыр унэгъо кіоці закъор арэп зэпхыгъэр. Ар социальнэу зыхэтми елъытыгъ. Сабыир къызхэхъухьэрэ дунаир ары лъэпкъ шіэжьри, ичіыгу шіулъэгъуныгъэу фыриІэри, ишэнхабзи къызхихыщтыр. Чылэр бзэмрэ адыгэ хабзэмрэ якушъэу сыдигъокІи щытыгъ. ЗэлъашІэрэ тхакІоуи, усакІоуи, шІэныгъэлэжьэуи, цІыф цІэры-Іоуи тиІэхэр, зэкІ пІоми хъунэу, къыздэхъухьагъэр, зыщапІугъэр, яакъыл зыщыуцугъэр чылэр ары. Ау тыбзэ непэ чылэми къыщызэтемынэным ищынагъо къэуцу.

Зиныдэлъфыбзэ шІу дэдэ зыльэгьоу, ар льэпкъым ыпсэу, ылъапсэу зэрэщытыр къызгу-

къизыІотыкІэу тиІэхэри бэкІай. Ахэм ащыщых Мамрыкъо Нуриет, Ожъ Аскэрбый (щыІэжьэп), Пэнэшъу Сэфэр, МэщфэшІу Нэдждэт, Хьалэщтэ Мос, студент ныбжьыкІэхэр ыкІи нэмыкІхэр. Бзэм икъызэтенэнрэ иухъумэнрэ ахэр егъэгумэкіых, къытегущыіэх.

Бзэр зы чІыпІэ итырэп, зэхъокІыныгъэхэр ренэу хэхъухьэх. ГущыІэ горэхэр хэзыжьых, нэмыкі горэхэр къыхэхьэх. Мары урысыбзэм пылъ шІэныгъэлэжьхэми alo, урысыбзэм мы аужырэ илъэсхэм псынкіэ дэдэу нэмыкІыбзэмэ, анахьэу инджылызыбзэм, къахэкІыгъэу гущыІэ бащэ къызэрэхэхьагъэр. Ащ фэдэ гущыІэхэм бзэри, тхьакіумэри псынкізу ясэрэп, ау охътэ заулэ зытекlыкlэ, зэкІэ зэгурэІожьы. Ащ фэдэ Іофыгъом упэшlуекІон умылъэкІынэу ары урысыбзэм ишІэныгъэлэжьэу М. А. Кронгауз зэрэхигъэунэфыкІырэр. Ащ зэриІорэмкІэ, тІэкІу-тІэкІузэ урысыбзэр зыпкъ иуцожьыщт.

Урысыбзэм гумэкІыгьоу иІэм нахьи нахь ин адыгабзэм иlэр. Сыда пІомэ тэ ащ фэдизэу тылъэпкъ инэп. Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, Тыркуем къикІыгьэ сабый 20 тичылэ щыхьэкІагъэх. Ахэм нэбгырэ зытІущ ныІэп адыгабзэкІэ тІэкІу гущы-Іэшьоу ахэтыгьэр. Лъэпкъышхом лъэпкъ ціыкіур хэкіуадэу хъишъэм бэрэ къыхэкІыгъ. Бзэр щымыІэжь зыхъукІэ, лъэпкъри щыІэжьэп. ГущыІэм пае, убыхыбзэр.

«Емынэм къелыгъэр тэлаум

тэхъулІэпэна? Илъэс минитфым къехъугъэу урым ыкІи рим цивилизациехэм апэжькІэ щыІагъэхэу адыгэ лъэпкъым къыхэкІыгъэ хеттхэмрэ хаттхэмрэ якъэбар дунэе хъишъэм хэт. Ащ фэдиз гъогу къэзыкІугъэ адыгабзэр, адыгэ хабзэр, хъишъэр, культурэр дгъэк одхэмэ, тауж къикІыщтхэм сыд къытаІона?

Мы тхыгъэр Фэдз гурыт еджапізу N 11-м икіэлэеджакіоу ГъукІэпшъэкъо Белэ ытхыгъэ сочинением щыщ пычыгъокІэ къэтыухы тшІоигъу: «Непэ тыбзэ тымыгъэлъапІэу, тыбзэкІэ тхылъхэм, гъэзетхэм, журналхэм тямыджэу, къыдэтымыгъэкІыхэмэ тыкІодыжьынба, бжыхьэ пкlашъэу тытэкъожьынба, льэпсэнчьэ пхьэтэкъэжъэу тыкъэнэжьынба?!

Сиадыгабзэ зышlolaep eрэдэlv «Хьатх я Къокlасэ иорэд», къерэІох МэщбэшІэ Исхьакъ иусэхэр. Зыбзэ хъатэ пэзымыхьырэр янэ игущыІэ фабэ, янэжъ икушъэ орэд акіэрэдэіу, ятэ ынэ кІэрэплъ, ятэжъ итхыдэжъхэм ахэрэдаlу. Зыбзэ пыдзы зышІырэ адыгэ цІыфыр орэуцуи ерэплъ тикъушъхьэ лъагэхэу лІэшІэгъумэ ятамыгъэхэм, къерэкІухь тигубгьо шхъуантІэхэр, защерэгъэпскІ типсыхъо къаргъохэм... Ахэм къырающт адыгэ цІыфым адыгабзэр зыкІищыкІагьэр, зэхырагьэшІэщт ныдэлъфыбзэм ыкІуачІэ, иІэшІугьэ, идэхагьэ, ибаигьэ».

КІЭМЭЩ Жанн. КІэлэегъэджэ Іофшіэным иветеран.

Блащэпсын.

Исэнэхьат ФЭШЪЫПКЪ

Хэтрэ цІыфи щыІэныгъэм иапэрэ лъэбэкъухэр зыщишІырэр кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэр ары. Обществэм шыпсэушъунымкІэ, гъэхъагъэхэр ышІынхэмкІэ, шІэныгъэ куу иІэнымкІэ, ыгукІэ пэблэгъэ лъэныкъор къыхихынымкІэ кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэр егъэжьапІэ къыфэхъу.

Ащ къыхэкІэу, кІэлэцІыкІу Іыгьыпіэм Іоф щызышіэрэ кіэлэпІум мэхьанэшхо иІ. ПІуныгъэм фэгъэзэгъэ ІофшІэнышхо ащ зэшіуехы, кіэлэціыкіухэм апэрэ шіэныгьэу аіэкіагьэхьащтым лъэшэу ынаІэ тырегъэты. КІэлэпІухэр сабыим зэрэлъыплъэхэрэм имызакъоу, гъэсэпэкІуакІзу ахэльын фаехэр арагъашіэх, ціыфышіоу къэхъунхэм дэлажьэх.

зэрифэшъуашэу ебгъэлъэгъуныр, ебгъэшІэныр, къэзыуцухьэрэ цІыфхэм, псэушъхьэхэм гукІэгъуныгъэ афыриІэу бгъэсэшъхьајзу ијзр.

Сабыим анахь пэблэгъэ лъэныкъор къыхебгъэхыным, аш гукІэгъуныгъэ зэрэфыуиІэр гурыбгъэІоным, зэхебгъэшІэным кІэлэпІухэм яІофшІэн чІыпІэ гьэнэфагъэ щеубыты.

Къалэу Мыекъуапэ икІэлэціыкіу іыгынпізу «Насып» зыфиlорэр пlуныгъэ-гъэсэныгъэ тхыдэу apaloрэри бэ. Шэн-зе- амал дэгъухэр зиlэхэм ащыщ. къытфејуатэ мыщ Іоф щызышІэрэ кІэлэпІоу Жъыкъо Анжеликэ. — Сабыим бэрэ ыгу КІэлэцІыкІур зыхэт дунаир къэкІыжьыщт, шІуагъэ къызыхихыщт Іофтхьэбзэ гъэшІэгъонхэр щызэхэтэщэх.

Жъыкъо Анжеликэ илъэс 14-м ехъугъ кІэлэпіоу Іоф зиныр ары кіэлэпіум пшъэрылъ шіэрэр. Сабыйхэм ищыіэныгъэ арипхыным ицІыкІугьом къыще-

гъэжьагъэу кІэхъопсыщтыгъ. 1995-рэ илъэсым ар Адыгэ къэралыгьо университетым филологиемрэ культурэмрэкІэ ифакультет чІэхьагь. Конференциеу, зэнэкъокъоу апшъэрэ еджапІэм щызэхащэхэрэм Анжеликэ чанэу ахэлажьэщтыгъ. Еджэгъу илъэсхэр ыухыгъагъэхэп пшъэшъэ ныбжьыкІэм кІэлэегъаджэу Іоф ышІэнэу зырегъажьэм. Апэрэ лъэбэкъухэр ІофшІэным зыщишІыгъэхэр Мыекъуапэ дэт еджапІзу N 29-р ары. Ащ илъэс заулэрэ Іутыгьэу Анжеликэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм зегъэзэжьы.

— Сабыйхэр сыдигъуи шІу слъэгъущтыгъэх, ахэм сяпхыгъэу Іоф сшІэнэу сыфэягь, — къыт-

феlуатэ тигущыІэгъу. — КІэлэцІыкІухэм агу зэІухыгъэ зэпыт. ПцІыусыныр, хъоршэрыгьэр ашІэрэп. Агу зэІухыгьэу къыспэгъокІых.

КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу Анжеликэ Іоф зыщишІэрэм спортым ылъэныкъокІэ нахь лъэшэу сабыйхэр щагьасэх. Ахэм зэдэгущыІэгъухэр адашІых, пкъышъолыр псыхьаным шІуагъэу пылъыр къафаlуатэ.

 Сабыйхэм джэгукІэ зэфэшъхьафхэмкІэ зэхахырэ къэбархэм нахь анаІэ атырадзэ. Ащ къыхэкІэу къафэтІуатэрэр джэгукІэ шъуашэм итэлъхьэ, --эшит медешахеседе нешфоік гъэгъуазэ Анжеликэ. — Апкъышъол псыхьагъэу къэтэджын-

хэм фэlорышlэрэ зэнэкъокъухэр, зэlухыгъэ егъэджэн сыхьатхэр, нэмык Іофтхьабзэхэр зэхэтэщэх. ГущыІэм пае, врач сэнэхьатыр зэрагъэгъотыгъэм фэдэу джэгукІэр тэгьэфедэ. Зы лъэныкъомкІэ, сабыйхэм ар ашІогъэшІэгъон, нэмыкІымкІэ, джэгукІэ шъуашэм илъэу псауныгъэм узэрэлъыплъэн, сымаджэм ІэпыІэгъу узэрэфэхъун фаер зэрагъашіэ. Іэзэгъу уц-тхьабзэхэри зэхэтэщэх.

Жъыкъо Анжеликэ зэнэкъоьоу кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэми нэмыкІзу Мыекъуапэ ащызэхащэхэрэми чанэу ахэлажьэ ыкІи дипломхэр къыфагъэшъуашэх. ИІофшІэн ыгу етыгъэу зэригъэцакІэрэм пае Щытхъу тхылъэу къыратыгъэр макІэп.

Хэти ІэпыІэгъу, упчІэжьэгъу фэпсынкІэщтэп. Жъыкъо Анжеликэ Іоф зыщишерэ кіэлэціыкіу ІыгьыпІэм мыш фэдэ гумэкІыгьо иІэп. Япащэу Бзэджэжъыкъо Фатимэ сыд фэдэ упчІэкІэ зыфэбгъэзагъэми, джэуапынчъэу укъыгъэнэштэп. Коллективыри ренэу ІэпыІэгъу зэфэхъужьы, зы унагъом фэдэу зэгурыюхэу зэдэлажьэх. ГукІэгъуныгъэу ахэлъыр ящысэу кІэлэцІыкІухэм гуфэбэныгъэ зэфыряІзу къэтэджынхэм фагъасэх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр

Жьыгьошьхьэмыгьу

Рассказ

(КъызыкІэлъыкІорэр гъэтхапэм и 10-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

Ипшъашъэ къыдигъакІомэ шІоигъоу Къырымчэрые псэогъу фэхъумэ мэлакіэ мыліэщтэу, зыфэныкъо щымыІэу щыіэщтэу ипшъашъэ ышіошъ ыгъэхъунэу Къадырбэч ишъуз ытхьакІумэ римыгъэкІы зэхъум, адыгэмэ ижъыкІэ яшэныщтыгъэр джыри ханэгъапэпти, ятэ ишІоигъоныгъэ фигъэцэкІэныр ары анахьэу Нэдахэ дэзыхьыхыгъэр. Ар Къырымчэрыий ышІэщтыгь. Ащ имызакъоу ежь зыкІэхъопсыщтыгъэр, апэрэ сабыеу къафэхъурэр шъао хъунэу арыти, ари къыфишІагьэти, Нэдахэ лъэшэу фэрэзагъ, фэдэгъу дэдагъ, Іэпызымэ ыукІыным тещыныхьэу зыфаюрэм фэдагь зэрэфыщытыр. Нэдахи зыкІэхъопсырэр къыдэхъугъэти, хэта нэу пшъашъэ иІэным кІэмыхъопсырэр, иныбжьык Іэгъум нахьыжъ хъумэ е къэсымаджэмэ ІэпыІэгъушІоу зэриІэщтым нахь хэмылъыми, ари къыдэхъугъэти, насыпышІоу зилъытэжьыщтыгъ.

А лъэхъаным ыпэкІэ къэ-

тым, джы зэрихьылІагъэхэр Къырымчэрые ышъхьэ къихьэщтыгъэп. КъэкІожьыфэ ышІуабэ дашІэу Нэдахэ къежэу, зэрилъэгъоу зимышІэжьэу зыкъыжэхидзэнэу ары къыщыхъущтыгъэр. Джы унэм имысыжьэу къызэрэрихьылІэжьыгъэм зэригъэгупшысагъэр «народым ипый» аlуи Сыбыр ращырэм къэгъэзэжь имыІэу зэрэрыгущыІэхэрэм къэкІожьыным щимыгъэгугъыжьэу илъфыгъэхэр зыдищэжьхи, янэ-ятэхэм адэжь Нэдахэ кІожьыгъэу ары. Ары къызэрэкІожьыгъэмкІэ макъэ ригъэјунэу кјалэ Нэдахэ дэжь зыкІитьэкІотьатьэр, ау къэбарэу къыфихьыгъэр мыжъо онтэгьоу, зэхиціыціэу ыплізіу къифагъ. Нэдахэ псэогъукІэ къыфэмыежьэу ары. Ащ фэдэ къэбар зыкІи ежэгьахэп. Ащ къыхэхъожьыгь ыкъорэ ипшъашъэрэ къызэрэмыкІуагъэхэр. Ежь къыщыхъущтыгъэр «Татэ къэкІожьыгъ! Татэ къэкІожьыгъ!» аlомэ, гушlохэзэ ыдэжь къэчъэнхэу, замышІэжьэу зыкъыжэхадзэнэу ары.

Ар къызхэкІырэр къышІэн ымылъэкІэу Къырымчэрые егупшысэщтыгъ. Щыгъуаз Нэдахэ шІу дэдэ къылъэгъугъэкІэ псэогъу къызэрэфэмыхъугъэм. Арышъ, ащ къыщигъэзыягъэми, ыкъорэ ипшъашъэрэ сыда зыкъызкІыщадзыерэр? Агу къызфэучъыІын фэдэ щыІэу ышІэрэп. ЯцІыкІугъом, Сыбыр ращыным ыпэкІэ, афэдэгъу дэдагь, ыІу ригьэтІысхьанхэм фэдэу афыщытыгь, «а сишъау», «а сипшъэшъэ дэхэ дэд» ыloзэ, гъэшІуабзэкІэ адэгущыІэщтыгъ. Ар зэхамышІыкІыным яІоф тетэп, ыкъо Аслъан илъэс пшІыкІутфыр къызэринэкІыгъах, ипшъашъэу Джэнэт илъэс пшІыкІущым ит. Ахэм язакъоп, иІахьылхэу къуаджэм дэсхэм ащыщи къэлъэгъуагъэп.

ЗыфэшІыр къыгурымыІоу Къырымчэрые егупшысэщтыгь. Мыщ дэжьым игъунэгъулІымрэ шъузымрэ зыкъызэрэфашІыгьэри ыгу къэкІыжьыгъ. ИшъузкІалэхэми, иІахьылхэми, игъунэгъухэми зыкъызэрэщадзыерэм зыгорэ зэрэхэлъым енэгуещтыгъ, ау къыфэмыгъотыщтыгъэр ащ иджэуап. Къыщыхъущтыгъэр Нэдахэ псэогъукІэ къыфэмыежьымэ, илъфыгъэхэри егъэдаІохэу ары. Ары шъхьаем, иІахьылхэми, игъунэгъухэми сыда зыкъызкІыщадзыерэр? «Народым ипый» аlуи Сыбыр сызэрэращыгъагъэм пэенэуи?!» — зэриlожьыгъэ. Зэнэгуягъэри шъыпкъэу къычІэкІыгь.

Чэщыр хэкІотэгьагь ятэшым ыпхъоу унагьо зиlэу къуаджэм дэсым, МэлэІичэт, ыкъоу кІэлэ такъыр хъугъэр кlыгъоу ыдэжь къызэкІом. Ащ зыкъыжэхидзи Іаплі къырищэкіыгъ, етіанэ чэщыр хэкІотагьэу къызкІэкІуагьэр къыІотагъ:

— А Къырымчэрый, мэфэ нэфэу уадэжь сыкъакІоу зыкъязгъэлъэгъункІэ сыщынагъ. Ощ пае къуаджэм ща охэрэр зэхэпхынкІэ ущымыкІ. «Народым ипый» ипсэогъу aloзэ, Нэдахэ ышъхьэ рагъэуджэгъужьыгь. Совет хабзэр зыльэгьу мыхъурэм ипсэогъу советскэ кІэлэціыкІухэм ахэты мыхъущтэу alyu, кlэлэцlыкly lыгъыпіэу зыіутыгъэм къыіуагъэкІыгъ. Уишъаорэ уипшъашъэрэ уямыхъуапс, ахэри икъунэу агу рагъэІэжьыгъэх. КІэлэцІыкІухэр ошІэба о зыфэдэхэр, нахьыжъмэ aloy зэхахырэр ары къыкlаlотыкlыжьырэр. ЕджапІэм зыкІохэрэм «народым ипый» ыкъу, ипшъашъ къараюзэ, агу рагъэ эжьыщтыгъэх, аужыпкъэм, кlалэу джэгухэрэм Аслъан зыхагъахьэщтыгъэп.

Нэужым ятэшым ыпхъу къыриЈуагъэхэр зэрэшъыпкъэр ежь ышъхьэкІи Къырымчэрые зэрихьылІагьэхэм ашІошъ къагъэхъугъ.

Гуфит-шъхьафитэу гущыІэн, плъэн фимытэу Къырымчэрые къуаджэм къыдэнагъ. Хьашхъурэlу фэдэу хэт ыпэ къифагьэми къыпэкІырыущтыгь. Анахь уціыфышіоу зыолъытэжьыми, зыгорэм ыгу ухэмыуюхэн плъэкіына, ежь ишэнкіэ ар гьэцэкІэгьошІугьэп, зэрэшІуцІэр ыльэгъузэ фыжьы фэюшъущтыгъэп, нэфэюныр, шъыпкъэр чимыукъощэныр шэны фэхъугъэти, емыкіу зекіуакіэ къызхафэрэм зызыдыригъэшІэжьырэм ащ льыпытэу къыфијэтыштыгъэр «народым ипыеу» аlуи Сыбыр зэрэращыгъагъэр ары. Ныбджэгьоу къуаджэм щыриlагьэхэм ямызакъоу и ахьыл шъыпкъэхэми зыкъыщадзыещтыгъ. Ыдэжь къызэрэмыкохэрэм изэкъуагъэп, Къырымчэрые анахьэу зэхишІэщтыгьэр урамым ыпэ къыщифагъэхэми, къэуцоу гущы Іэгъу къэзыш Іын къазэрэхэмыкІыжьырэр ары. Ямынэ-Іуасэ фэдэу зыкъашІэу, аужыпкъэм, сэлам къырахыныр зэрамыпэсыжьэу къебгъукІощтыгъэх. КІоу къызалъэгъурэм, языбгъукІэ дырекІокІыхэрэри къахэкІыщтыгъэх.

Ятэшым ыкъо Якъубэ илэгъути, Сыбыр ращыным ыпэкІэ яцІыкІугьом зыдэджэгущтыгъэр, нэужым зэриунэкъощым пае къэмынэу ныбджэгъу къыфэхъужьыгъагъэр, Къырымчэрые урамым ыпэ къызыщефэм къымылъэгъугъэ фэдэу зыкъишІэу къебгъукІонэу къызежьэм, ыІэ етхъуи къыгъэуцугъ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

УАХЪТЭР ЫКІИ ЛИТЕРАТУРЭР

Лъэпсэпкъ пытэу лъэкІуатэ

Адыгэ тхыгъэ литературэр зыщыІэр илъэс 80-м къехъугъ. Лъэпкъым ижэрыІо жэбзэ чанрэ игубзыгъагъэрэ зэфэдэкІэ зыхэгощэгъэ фольклорыр ыкІи урыс классическэ литературэр ары ащ егъэжьап Іэ фэхьугъэхэр, илъэпсэпкъ пытэхэр.

Адыгэ литературэр зытюкіэ, пстэуми апэу нэм къыкІэуцохэрэр тхэкІо нахьыжъхэу ублапІэм щытыгьэхэу, апэрэ лъагьор ащкІэ хэзыщыгьэхэр арых КІэрэщэ Тембот, Хьаткъо Ахьмэд, Цэй Ибрахьим. Ахэм къагоуцуагъэх я 30-рэ илъэсхэм иусакІохэу ЯхъулІэ Сэфэр, Тыгъужъ ДышъэкІ, Пэрэныкъо Мурат, ХьэдэгъэлІэ Аскэр. Лъэпкъ усакІоу Теуцожь Цыгьо итворчествэ чыпіэ хэхыгъэ ин литературэм щыри. КъыІозэ, атхыжьыгъэ произведениехэу «Пщы-оркъ зау», «Мафэкъо Урысбый», «Родинэр», ахэм анэмыкІхэри льэпкъ литературэмкІэ осэшхо зиІэх.

Лъэпкъ литературэм зиушхоу, итематикэ, ижанрэхэм ахахъощтыгъ, иІэпэІэсэныгъэ къэнафэщтыгъ, теубытагъэ зыхэлъ лъэбэкъухэр ышІыщтыгъ. Ау Хэгъэгу зэошхом зэкІэ тихэгъэгу имамыр щыlакlэ зэпыригъэзагъ, адыгэ литературэми ащ утын инхэр къырихыгъэх.

Адыгэ хэкум фашистхэр мэзихым щыхъушІагъэх. Хэкур шъхьафит зашІыжьым, эвакуацием КІэрэщэ Тембот къикІыжьыгь, тхэкІо ныбжьыкІэхэм ащыщэу Жэнэ Къырымызэ уІэгъэ хьылъэхэр телъэу тыгъэгъэзэ мазэм, 1944-рэ илъэсым дзэм къыхэкІыжьи, Мыекъуапэ

къэкІожьыгъагъ. Заор заухым, Лъэустэн Юсыф, Еутых Аскэр, Кэстэнэ Дмитрий, Пэрэныкъо Мурат хэкум къагъэзэжьыгъ ыкіи ятхэн Іоф фежьэжьыгъэх, тхакІохэм я Союзи иІофшІэн пидзэжьыгъагъ.

Литературэр — щыІэныгъэм игъундж, ащ хэхъухьэрэ-хэшыхьэрэ пстэур зэкіэ къизыютыкІырэ, цІыфым — положительнэ ыкІи отрицательнэ героим илъэкІ-амал лъэныкъуабэкІэ къизгъэлъэгъукІырэ художественнэ псалъ.

Хэгъэгу зэошхор советска цІыфхэм ТекІоныгъэшхор яеу аухыгь. Ау ар гуимыкІыжь тхьамыкlагьоу титарихъ къыхэнагъ. Родинэм пае нэбгырэ миллион 27-мэ апсэ атыгъ. Лъыпсыр, псым фэдэу, щычъагъ чІыгум, хьадэгъур унагъо пэпчъ иунэ ихьагь, тыркъо мыкlыжьэу зэошхор гухэм къарынагъ.

Зэо ужым адыгэ литературэм ипшъэрылъхэми нахь зыкъагъэнэфагъ, хэгъэгур пыижъ техакІоу фашизмэм щызыухъумэгъэ цІыфхэм яобраз зэрифэшъуашэм тетэу къиІотыкІыгьэныр, къэгьэльэгьогьэныр апэрэигь ыкІи мы Іофышхом яшъыпкъэ рахьылІэгъагъ СССР хэгъэгушхом итхакІохэм ямызакъоу, нэмык цІыф лъэпкъхэм ялитературэхэм ятхакІохэми.

Зэо ужым къыдэкІыгъэх Жэ-

нэ Къырымызэ иусэхэр зыдэт тхылъэу «Стихых» (1945), Еутых Аскэр ирассказхэр зыдэт тхылъэу «Возвращение» (1945), иновеллэхэр дэтхэу «Священная река...» (1946), иусэ тхылъэу «Насып», Андырхъое Хъусен иусэхэр зыдэт тхылъэу «Сэ сиорэд» (1946) зыфиюхэрэр. Зэоуж апэрэ илъэсхэм заом итемэ адыгэ литературэм ианахь темэ инэу щытыгь. Ар джы къызнэсыгьэми анахь шъхьаlэу къэнэжьы. Ащ готэу, мамыр щыlакlэм икъэгъэлъэгъон нахь зыфагъазэ. Адыгэ щыІэкІэ-псэукІэр, цІыф зэхэтыкіэ-зэфыщытыкіэхэр, шэнхабзэхэр шъыпкъагъэ хэлъэу къэтыгъэнхэм Іофышхо дашІэ, хэгъэгуми ащ осэшхо къыфишІыгъ.

Алыгэ питературэм жанрэу романыр щыпхырыщыгъэ мэхъу. Зэо илъэсхэми, зэо ужыми КІэрэщэ Тембот зэпымыоу медолифие «щамбул» уеньмод Іоф дишІагъ. 1947-рэ илъэсым хэгъэхъонхэр, зэхъокІыныгъэхэр иІ у адыгабзэкІ э романыр къыдэкІыгъ. 1948-м урысыбзэкІэ «Дорога к счастью» ыІоу къыхаутыгъ. Мы романымкіэ тхакІоу КІэрэщэ Тембот СССР-м и Къэралыгъо премие къыфагъэшъошагъ.

Я 50-рэ илъэсхэм творческэ кІочІакІэхэр, нэужым литературэр лъагэу зыІэтыщт ныбжьыкіэхэу Мэшбэшіэ Исхьакъ, іэшъынэ Хьазрэт, Бэрэтэрэ Хьамид къыхэхьагъэх. Яхудожественнэ амал инхэр мыхэм эпическэ произведениехэмкІэ къыраІотыкІыгъ. МэщбэшІэ Исхьакъ иапэрэ тхылъэу «ЦІыф лъэшхэр» (1953) — поэм, Іэшъынэ Хьазрэт иапэрэ тхылъэу «Ныбджэгъу шъыпкъ» ыкІи Бэрэтэрэ Хьамидэ иапэрэ тхылъэу «Нэфылъ» къыдэкІыгьэх. Илъэс 60-м ехъугъэу адыгэ литературэм щылэжьэрэ тхэкІошхоу МэщбэшІэ Исхьакъ зэпыуи, зэпычи имыІэу игупшысэ мэшэсы, поэзиеми, прозэми ащытэмабгъу, тарихъ романыр пытэу зэтыригъэуцуагъ, творческэ лъэгапІэм тет.

Литературэм хахъо фэзышІыгъэх мы илъэсхэм ЯхъулІэ Сэфэр, Шъхьаплъэкъо Хьисэ, ХьэдэгъэлІэ Аскэр, Цуекъо Джахьфар, Павел Резниковыр, Мамый Ерэджыбэ, Шэуджэн Аюбэ, Джагъупэ Джамболэт.

Я 60-рэ илъэсхэм лъэбэкъукІэхэр литературэм творчествэмкІэ щызышІыгъэхэм ащыщых Бахъукъо Ерэджыбэ, КъумпІыл Къадырбэч, Кощбэе Пщымафэ, Къуекъо Налбый, Нэхэе Руслъан, Бэгъ Нурбый, Пэнэшъу Сэфэр, Хъунэго Нурет, Цуекъо Юныс, Мамый Руслъан, Теуцожь Хьабибэ.

Я 70 — 90-рэ илъэсхэми кІочІакІэхэр литературэм къыхэхьэх, зеубгъу, хэхъо. Гъэхъагъэхэр ашіых ыкіи хэти илъагьо къэнафэ. Ахэр Емыж МулиІэт, Хъалыщ Сэфэрбый, Мэхъош Руслъан, Ліыхэсэ Мухьдин, Хъурмэ Хъусен, Хъунэго Саид. Къчикъо Шыхьамбый. Ергъукъо-ЩэшІэ Щамсэт, нэмыкІхэри. Ахэм къакІэльыкІvагьэх Дэрбэ Тимур, Мамрыкъо Фатимэ, ГутІэ Санят, Лъэцэр Вячеслав, Хьакъунэ Заремэ.

Адыгэ художественнэ-литературнэ критикэри литературэм къыхэуцо. Апэрэ критическэ тхыгъэхэр пасэу, я 20 — 30-рэ илъэсхэм, Хьаткъо Ахьмэд, Кобл Билъэустэн, ыужым Еутых Аскэр, Кэстэнэ Дмитрий (я 30 — 50-рэ илъэсхэм анэсэу) къаlэкlэкlыгъэх ыкІи я 50 — 60-рэ илъэсхэм къащегъэжьагъэу джы къынэсыжьэу, Къуныжъ Мыхьамэт, ЩэшІэ Казбек, ЛъэпцІэрышэ Хъалидэ (шыІзжьэп лічтіур), Мамый Руслъан, Цуекъо Тыркубый, Пэнэшъу Уцужьыкъо, нэмыкІхэми лъагъэкІотагъ.

Джырэ уахътэу, цІыфыр зыщышъхьафитым, мамыр огур ташъхьагъэу, рэхьатныгъэ щыІэкІэ дахэу тызхэтым ныбжьык абэм ягупшысэ щэІорышІэ. Къыхэзгъэщымэ сшІоигъу джыри зы лъэныкъо гъэнэфагъэ: нэмык сэнэхьатхэмкІэ Іоф зышІэрэ зыныбжь икъугъабэ, яадыгабзэ апэблагъэу, лъэпкъыбзэм, лъэпкъ гупшысэм ежь яlахь ин халъхьэмэ ашІоигъоу, тхэным яшъыпкъэу зэрэпэуцуагъэхэр. Ахэр юристых, псэолъэшІых, къулыкъушІэх, журналистых, сурэтышіэх, врач ыкіи кіэлэегъаджэх. Къадэхъури макІэп, щыкІагъэ горэхэр яІэхэми. Щэч зыхэмыльыр, льэпсэпкь пытэ зыгъотыгъэ адыгэ литературэр ыпэкІэ зэрэлъыкІуатэрэр, адыгабзэр, литературабзэр зэралэжьырэр, адыгэ лексикэм ибаиныгъэ ин ахэм япроизведение зэфэшъхьафыбэм хахъо фашlэу, зэрапсыхьэрэр зэрэльагьэкІуатэрэр ары.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сэмэркъэу дахэм илъ рассказхэр Дом Соморкъэу дахэм илъ рассказхэр Дом Соморкъэу дахэм илъ рассказхэр

СшІэщтыгъэр сшІэрэп усимы Іагъэмэ...

Зэныбжыкіэм Ахьмэд кіэлэ дэхэ дэдагъ. Джыри Іаеп, ау... ешъонымрэ бзылъфыгъэ Іофымрэ ынэгу Іаеу зэщагъэкъуагъ. Тіури лъэшэу икіэсагъ Ахьмэд. Ар пчыхьэм ешъогъагъэу пчэдыжым къызытэджыжькіэ, ынэгу укіэплъэнкіэ щынэгъуагъэ. Камазыжъ горэм ынэгу зыкъыщигъэзагъэм фэдагъ.

Бэкlае шlагъэ къызищагъэр, шъэошхуи яl. Klo, lэсэжьыми иягъэ къэкlоныеп, ау есэрэр сыд alyaгъ?.. Ишъхьэгъусэу Сарэ бзылъфыгъэ шlагъу, хъупхъэ, шэн дэгъуи иl... Klэкlэу къэпlон хъумэ, Ахьмэд фэдэлlыр зэрищэчырэ закъом паеми, саугъэт фэбгъэуцунэу тефэ.

Ары, Ахьмэд лъэшэу икіэсагъ пчыхьэ зыхъукіэ изы бгъукіэ рекіокіыныр, анахьэу зешъокіэ ары. Емышъуагъэу къыхэкіыщтыгъэпышъ... Бэрэ рекіокіыщтыгъ. Нэф зышъыкіэ пчыхьашъхьэ зыдэкіощтым егупшысэщтыгъ. Аужырэ лъэхъаным Фа-

тимэ дахэм дэжь зыдакіощтыгъэр. Шъузыми ышіэщтыгъ зэрэкіорэр, ау зи ыіощтыгъэп, кіо ыгу риутыгъэн фае, зи ыіожьырэп, бырсыри къы-Іэтыжьырэп. Зэгорэм езэщынба, езэщымэ, къэуцужьынба ыіогъэн фае ыгукіэ... Олахьэ емызэщын!

А мафэм Ахьмэд жьэу ригъэжьагь зигъэхьазырынэу... Тхьамафэ фэдиз хъугъэ Фатимочкэ дэжь зымыкіуагъэр, зэгоуты пчыхьэ охъуфэ. Моу дэкіын ыгу хэлъэу иныбджэгъухэр ныкъо заулэ аlыгъэу къыдэхьагъэх. «Емынэм шъузэрефа» ыгукіэ ыіуагъ, ау... дэпфынха? Еу ешъоным хэзэрэгъахьэхи, Ахьмэд къыіуеутыфэ ешъуагъэх. Ныбджэгъухэри икіыжыыгъэх, Сарэ ліыр ытіэкіыжьи ыгъэгъолъыжьыгъ, адрэри ащ лъыпытэу хэчъыягъ.

Сыхьат заулэрэ чъыягъэу къэущыгъ, Сарэ дэжь къэlэбагъ. «Фатимочка! Сшlэщтыгъэр сшlэрэп усимыlагъэмэ...» — Сарэ зиушъэфыгъ.

«Моущтэу сlэ къыонэсы зыхъукlэ сызэрэхъурэр пшІагьэемэ... Тиунэ исым унэсынри, унэмысынри тІури зы... тэкъэжъ... тэкъэжъым уте-ІабэкІэ къыгурыІона? — джащ фэд». Сарэ зи ыІорэп. «Пшъхьац зэрэшъабэр. Мыхэмэ сlапэхэр арызгъэчъэнхэр зэрэсик асэр си Фати-мо-чка! ПцІэ зэрэдэхэ дэдэр... КъасІо зыхъукІэ пцІэшхъо макъэр сыгу къегъэкІы... Фатимочка! Мыдрэр — Сагъа, Сагъэчка. У-е! Ари... кІалэ симыІагьэемэ бэшІагьэу стІупщыжьыщтыгъэ... Мыдэ, мыдэ... мы лъэхъомбэжъые цІыкІур! Зэрэмэзахэзэ къэлыды... зэрэфабэр... Адрэм ылъэдакъэ стхъэжьэу, ылъэхъуамбэхэр мылым фэдэу чъы эх... Моу зыгорэ къаlоба, си Фатимочка! «Ахмедик» пloy укъызысаджэкlэ, сыгу шъоу къыщафагъэм фэдэу мэхъу. Къаlоба моу «Ахмедик» lyи!» Сарэ зи ыІорэп. «ГъэшІэгъонба, зэкІэми уишъуз дахэ аюшъ къысаю. СшІэрэп, сэ ащ зи дэхагъэ хэс-

лъагъорэп, дахэр уфаемэ оры! Мы пшъхьаци мэlэшlур къыхелъэсыкlы. Тхьэ къысэтэжьыгь сэ. СшІэщтыгьэр сшІэрэп усимыІагьэмэ, оры сигьатхэр, оры сидахэр. Оры сэ сичэщ шІункІ къэзгъэнэфырэр»... Аузэ нэфшъагъо хъугъэ. Ахьмэд къэтэджыжьи, «сыкlожьын сэ нэф мышъызэ, армырмэ, уигъунэгъумэ сыкъызалъэгъукІэ, чылэм хизы ташІыщт», — ыІуи зифэпэжьэу ригьэжьагъ. «Фатимочка, о щылъ, укъэмытэдж, сипцІэшхъо нагъу, остыгъэри хэмыгъан, сэ ціыкіу-ціыкіоу пчъэр къесщэлІэнышъ сыкІожьыщт... ЩЫЛЪ О».

Сарэ къэтэджи, ошІэ-дэмышІэу остыгъэр къыхигъэнагъ. Ахьмэд зи къымыІоу, ыжэ укъыгъэу щыт.

— Сыд, Ахмедик, убээ ыубытыгьа? — Ахьмэд такъикъ зытфыхэ зи къыІон ымылъэкІэу щытыгъ, етІанэ зыгорэ къыІо шІоигъоу ыжэ къызызэтырехым, ыжэкІэпэпкъ языбгъукІэ рекІокІыгъ, джаущтэу ыжэпкъ ІонтІагъэу къэнагъ... Джы гущыІэ зыхъукІэ зэшІонэ, хьарыф бэкІае къыфаІорэп...

Зы пчыхьэ къыдэкІыгъэу сы-ІукІагъэти, «тэ уежьагъ, Ахьмэд?» зысэІом, «цэмыр къэсфызынэу сэкІо» ыІуагъ. Джащ щегъэжьагъэу «Ахьмэд жакъэкІэ» еджэх. Фатимэ дэжьи рекІокІыжьрэп — хэты жакъэр ищыкІагъ?!

ШІулъэгъуныгъэ тхылъ

Уипчыхьэ шly, Сурэт. Къысфэгьэгьу, сэшlэ пцlэ шъыпкъэр зэрэ Сурэтхьаныр, ау Сурэтыр сэ нахь сшlодах. Уипчыхьэ шly зыкlасlорэр — пшъашъэхэр сыдигъуи пчыхьэр арба письмэ шъэфхэм зяджэхэрэр. Мы шlулъэгъуныгъэ тхылъыр къызыкlыпфэстхыгъэм ушъхьагъу заулэ иl.

Апэрэр. Ори, си Сурэт, бэшlагьэу уидэкlогъу блэкlыгъ, ау удэмыкlоу ущыс. Уегупшысэжьыпэмэ, хэта уздэкlощтыр. Чеховым иlуагъэу, «удэкlоныр lэшlэхэп». Чылэм кlэлэжъ зытlущэу, хъун фэдэу дэсхэм бэшlагъэу къащагъ, адрэхэр е ешъуакlох, е наркоманых, зи узгъэтхъэн ахэтэп.

ЯтІонэрэр. Ащ игугъу къэсымышІыгъэми хъущтыгъэ, сыпсэм фэд, ау сыд пае тазыфагу шъэф илъын, апэрэ мэфэ шъыпкъэм шегъэжьагъэу шъхьаихыгъэу тыгущыІэмэ нахь тэрэз, шъыпкъэба, си Сурэт дэхащ. Ары, къасіомэ сшіоигьор, плъэкъчаціэ зышіэхэр тіэкіч мыщтэнхэ алъэкІырэп. ЛъэкъуацІэр, конечно, о уилажьэп, уяти, уятэжъи ялажьэп, кІо аущтэу хъунэу Тхьэм ыІуагъэу къычІэкІын, ау, ори къыздебгъэштэн, джэнэты бзыу, шъыпкъэр уикlасэмэ, Бзэджэжъыкъор лъэкъоцІэ дахэп. Klo, Тхьэм игъо ылъэгьоу, орырэ сэрырэ тыкъэзэрэщэмэ, сэ слъэкъуацІэ хьалэлыжъэу къыостын, сэ слъэкъуацІэ пхьы хъумэ, умыукІытэжьын уфит, lулъхьэр тlу зыфэсшlын...

Гу лъыптагъа, си Насып, сиписьмэ лирическэ оборотэу къыхафэрэм ибагъэ?! Джаущтэу сымышlахэу поэзием сыдехьыхышъ...

Унэ нэгъуит**і**у

зэ сакlэгъаплъи, Симы lэ мылъкур къностыжьын.

Tuтlo зы гъунджэм тызэдигъаплъи,

Конфет килэ пфэсщэфыжьын.

Сянэжъ тхьамыкІэр лъэшэу ныо Іушыгъ, Алахьэм зыдэкІуагъэм джэнэтыр къыщырет, мырэущтэу ыІощтыгь ащ. «Олъэгъуа, нысэр (нысэкІэ сянэ еджэщтыгь), мы кІалэр ятэ имашынэжъ зэрепІэжъэжъ зэпытырэр?! Егугьоу еджэмэ, ятэ фэдэу шофер дэгъу хъущт, ау кІо емыджэшъумэ, Теуцожь Цыгъо фэдэу усакІо хъущт. Нью Іушыгъ. Къысфэгъэгъу, си дунэе нэф, ау тІэкІу лирическэ отступление зэрэсшІыгъэмкІэ, ащ сэ сыфитэп... Ары, лъэкъуацІэм къыфэсэгъэзэжьы. Сэ Джэджэкъомэ сащыщ. Пщы лъэпкъмэ сакъыхэкІыгъ. СцІэр Пщымаф. Сятэ Пщыпый ыцІагь, сятэжь ПщыкъанэкІэ еджэщтыгъэх.

Сятэжъ ятэжъ, ащ ыцІагъэр Пщыгьот, 1914-рэ ильэсым Чабэм кІогьагьэ, хьаджэ хъугьэу къэкІожьыгъагъ. Арышъ, пщы къодыягъэп пщыхьаджэщтыгъ. Сятэжъ заом хэкІодагь, сятэ ильэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, машинэм ыукІыгь. Сянэрэ сэрырэ тизакъу. Сэри сыкІэлэ зикъэмыщ, илъэс 40 сыныбжь. «Джы нэс сыда къэмыщагъ» пloy укъысэупчІымэ, къыосэю — ощ фэдэ, Сурэт, згъотыгъэпышъ ары. Хьау, сыд пае о пшІосыушъэфын, си пціэшхъо пшъэфыжь, сиіагъэх сэ шъузхэр, ау ахэр къызготхагъэхэп. Северым сызыщэІэм, илъэс заулэрэ ащ сыкъэтыгь, сишъузыгьэх. Джылэлэм сышъхьэзакъу, loф cuilэгорэп, ау шофер специальность сиl. КІо тянэ ипенсие тфэхъу, хатэри тянэ елэжьы. Сэ къысэкІурэп шІуанэр сіыгъэу, е жукхэр къэсшыпэу сшъхьэ егъэзыхыгъэу хатэм сыхэтыныр. Сыд пае Іоф сшІэн, етІани зызгъэпсэфын фаеба, ситхьэркъо фыжь, после Севера. ИлъэситІу хъугъэ ныІэп сыкъызыкІожьыгъэр, джыри ащ къинэу щысхъугъэм сыкІэкІыжьыгъэп.

Ары, адыгэмэ яlуагъэу, ближе к делу.

Моущтэу сегупшысагъ. «Мы

пшъэшъэ хъазынэр цІыф ымыщэу, Тхьэ еожьыгъэу щысыныр емыкІушху» сіуагъэ сыгукіэ. Еджагъ, гъэсагъэ, кІэлэегъаджэу гурыт еджапІэм щэлажьэ, ау кІэлэцІыкІоу ригъаджэхэрэмрэ тхылъхэмрэ ащэхъу ымылъэгъоу игъашІэ ыхьымэ псэкІодыба? Хъунэп ар, сэ моущтэу сызыкІэлэжъэу чылэм сыдэсэу, ущ фэдэ пшъашъэр насыпынчъэу къэзгъэнэнэп сіуагъэ. Сепсэлъыхъон, къэсщэн, ау сэ псэлъыхъон Іофым хэсшіыкіырэ хъатэ щыіэпти, мы шІульэгьуныгьэ тхыльыр къыпфэстхынэу тесыубытагъ, сыкъызэкІэмыкІонэу сыгу исыубытагъ. Олъэгъуа, опять стихи...

Сыгу къыпфилъыр

къэсюн слъэкыщтэп, Ау усымыщэу уауж сикыщтэп. О пю пшюигъор пюн уфит, си-

О піо пшіоигъор піон уфит, симэзэ къихьэгъакі, ау адыгэ ліы шъыпкъэхэр еще не перевелись. Сэ ахэм зыкіэ сащыщэу зысэлъытэжьы.

Сурэт, Сурэт, сым и Сурэт, Садэжьы къакlуи,

пІапэ къысэт. Зыч-зыпчэгъоу тэ тыщыІэн, Орэд дахэ сэ къыпфэсІон.

Шэн дэгъубэ схэлъ сэ. Арышъ, укъыздакіомэ, укіэгъожьынэп. Щынджые ліыжъым зэриіуагъэу, джэнэтым ипчъэ къыпфыіусхыщт. Ау анахьэу сызыкіэхъопсырэр ошіа?

Орырэ сэрырэ тхэкІыгьэу Джэджэкъо щыр ціыкіу тиіэнэу ары, тилъэпкъ, Джэджэкъомэ ялъэпкъ, лъигъэкІотэнэу. Джары ІэшІу-ІэшІоу сыгу илъыр. Етlани сэ, поэзием имызакъоу, музыкэри сикlac. Анахьэу шІу слъэгъухэрэр адыгэ орэдхэр арых. Сикъоджэгъу Долэт зэхигъэуцорэ концертхэр лъэш дэдэу сикІасэх. Мэкъэ шъэбэ гъэтІыльыгъэ гохьымкІэ, шІулъэгъуныгъэ мыгъом рихьыжьагъэм фэдэ зэпытэу, ар къэгущыІэ зыхъукІэ, моу сыгу зыгорэ къетіэхъурэм фэдэу, зыгорэущтэу мэхъу. «Сыд щышІыни моу сэ сидивани зы тхьэркъо фыжь цІыкІу горэ тесыгъэмэ» сэІо. Бадзэ тесымыгъэтІысхьэу, одеколонэу «Красная Москва» зыфиlорэр хаскІ у сІыгьыныеба. Тыпсаоу орырэ сэрырэ тызэрэгъотымэ, музыкальнэ центрэ дэгъу сфэпщэфын. Тхъагьоба?! Сэри диваным къонцізу сытельэу, гъэзетым седжэу, ори хьакум фэбэ-фабэу уІутэу, Шъэожъ Розэ ымэкъэ дахэ унэм иlукlэу... «О унитly, о унитly, насыпыгъэба ар?» Насыпыгь.

Тянэ ипенсиерэ о уилэжьапкіэрэ зэхахъомэ, тятэ тхьамыкіэм къыкіэныжьыгъэ машинэ къутэгъэжъыри язгъэшіыжьын, помидор тіэкіу горэ тянэрэ орырэ жъулэжьымэ, сэ іусщызэ сшіын. Арышъ, «тапэ илъыр щыіэкіэ дах», Хьаблаукъо Зэчэрые иіуагъэу.

Джащ сишІульэгъуныгъэ тхылъ къыщысэухы. ЗыгорэкІэ укъысфэмыеу, егъэшІэрэ насыпынчъэу ущысынэу уфаемэ, зи къэмытхыжьын уфит. Ау Джэджэкъо Пщымафэ уришъхьэгъусэу къыпфалъэгъуныр зэрэнасыпышІуагъэр къыбгурыІуагъэря, мы шІулъэгъу тхылъым иджэуап къетыжь, угу къысфилъыр къызнэгъэсыжь.

Адрэ къанэрэм сэ сыфэгъэзагъ. Лъытэныгъэ къыпфэзышlэу, насыпышlо узышlымэ зышlоигъо Джэджэкъо Пщымаф.

ЕшІэгъухэр къызэрыкІохэп

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Русичи» Курск — 96:84 (21:32, 30:16, 20:22, 25:14). Гъэтхапэм и 11-м Мыекъуапэ щызэІукІагъэх. Зезыщагъэхэр: В. Жак, И. Куксов — Ростов-на-Дону, М. Будагянц — Пятигорск. «Динамо-МГТУ»: А. Гапошин — 15, И. Хмара — 18, М. Абызов — 19, **Н. Еремин** — 22, А. Широков — 13, Чураев — 8, Милютин — 1.

Апэрэ ешІэгъоу командэхэм тикъалэ щызэдыря агъэр гъэтхапэм и 10-м Мыекъуапэ щыкІуагъ. Пчъагъэр 74:63-у Адыгеим испортсменхэм текІоныгъэр къыдахыгъ. Валентин Кубраковым очко 14, Николай Ереминым 18 «Динамо-МГТУ-м» къыфахьыгь. Шъобж къызэрэтыращагъэм къыхэкіэу, гъэтхапэм и 11-м зэіукІэгъоу Мыекъуапэ щызэхащагъэм В. Кубраковыр хэлэжьа-

ЯтІонэрэ ешІэгъур тиспортсменхэм хэпшІыкІэу къяхьылъэкІыгь, хьакІэхэр апэкІэ къызилъхэкІэ хъагъэм Іэгуаор радзэным фэшІ псынкІэу гупшысэщтыгъэх. НэгъэупІэпІэгъум къыкІоцІ хэкІыпІэ гъэшІэгъонхэр къагъотыщтыгъэх. Командэм икапитанэу Николай Завьяловым хъурджанэм Іэгуаор зэрэридзэрэм дакіоу, зэхэщэн Іофыгъохэр дэгъоу ыгъэцакІэщтыгъэх.

Бысымхэм яешІакІэ къыхэдгъэщырэр щыкlагъэу яlэр зыдашІэжьэу заублэм, текІоныгъэм фэкіонхэ зэралъэкіыгъэр ары. Пчъагъэр 39:39-рэ зэхъум, хьакІэхэм такІэхьажьыгъагъ, ау такъикъ заулэм къыкlоцІ тапэ ишъыжьыгъэх — 39:43-рэ. М. Абызовыр, Н. Ереминыр, А. Гапошиныр пхъашэу мэбанэх. И. Хмарэ очкоуищ дзыгъохэр гьогогьуитІо дэгьоу егьэцакіэх. Икіэрыкіэу хьакіэхэм апэ ишъыжьыгъэх, ау рэхьатэу зэ-ІукІэгъум теплъын тлъэкІыщтыгъэп. Зы очко е щы ныІэп хьакІэхэр ауж къызэринэщты-

«Русичим» иешlакlохэри хэукъохэу, хъагъэм Іэгуаор радзэн амылъэкІэу уахътэ къякІугъ. Ар тиспортсменхэм агъэфеди, пчъагъэм хагъэхъуагъ, 95:84-у текІоныгъэр къыда-

Пресс-зэјукјэр

— Курскэ тызыщешІэм зэ-ІукІэгъур бырсырым тыхэтэу зэрэтыухыгъагъэр спортым пылъхэм ащыгъупшагъэп, — къытиІуагъ «Динамо-МГТУ-м» итренер шъхьаІэу Андрей Синельниковым. — Мыекъуапэ зэнэкъокъур зэрэщыкІуагъэр шъулъэгъугъэ, дысэу тешІагъэп. Тэ апэрэ чіыпіэм тыфэбанэ, ащ фэшІ текІоныгъэр зэІукІэгъуитІуми къащыдэтхын фэягьэ. «Русичим» иІэпэІэсэныгъэ икъоу уасэ тиспортсменхэм фашlыгьэп. Джары ешІэгъур тшІуахьынымкІэ амалхэр яІэхэу уахътэ къызыкІыхэкІыгъэр. Очко 11-кІэ тапэ итыгъэх, 96:84-у ешІэгъур къашІотхьыгь, очко 23-кІэ апэ тишъыжьыгъэу плъытэн фае. Тэ финалым тыхэфагъ. Воронеж икомандэ зы ешІэгъур къызышІотхьыкІэ, купым апэрэ чІыпІэр къыщыдэтхыщт.

«Динамо-МГТУ-м» иешІакІохэу

М. Абызовым, В. Кубраковым, Н. Ереминым, А. Гапошиным ягушІуагъо адэдгощыгъ, Воронеж икомандэ дешІэнхэм фэхьазырхэу къытаlуагъ.

«Русичим» икапитанэу Николай Завьяловым тызэрэщигъэгъозагъэу, финалым хэфэнхэм фэбанэх, якъалэ зэlукlэгьоу щыряlагъэхэм текІоныгъэр къащыдахыгъ. «Динамо-МГТУ-р» командэ къызэрыкіоп, ешіэгъухэм дэгьоу зафигъэхьазырын зэрилъэк Іырэм уасэ фишІыгь.

Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Джармэкъо Азмэт, спортымкІэ пащэхэр зэlукlэгъум еплъыгъэх.

Гъэтхапэм и 14 — 15-м «Динамо-МГТУ-р» Воронеж икомандэу «Согданэм» тикъалэ щыІу-

Сурэтым итхэр (джабгъумк Іэ къебгъэжьэнышъ): «Динамо-МГТУ-м» иешіакіохэу Артем Гапошиныр, Николай Ереминыр, Максим Абызовыр.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыісэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

197. Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр 5063 Индексхэр 52161 52162 Зак. 121

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> МэшлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр Гъогъо 3ap

О СПОРТЫМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМРЭ

Къырым мамырэу орэпсэу

Республикэу Къырым Урысыем къызыхэхьажьыгьэр ильэсит у зэрэхьугьэм фэгьэхьыгьэ зэ Гук Гэгьухэр хэгъэгум ишъолъырхэм ащэкІох. Адыгэ Республикэм кушъхьэфэчъэ спортымкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ спорт еджапІэ щызэхащэгьэ зэнэкъокъум нэбгырабэ хэлэжьагъ.

Мыекъуапэ дэт ипподромым дэжь щыкІогъэ зэхахьэм къалэм физкультурэмрэ спортымпІэм иІофышІэхэр къыщыгущы-Іагьэх. Къырым Урысыем къыхэхьажьыгъэу зэрэпсэурэр, къэралыгъо гъэпсыкІзу иІзр зэри-

гъэпытэрэр, Адыгеим щыщхэр Къырым зэрэкІохэрэр, зэкъошныгъэм игъогу зызэриушъомбгъурэкІэ икомитет итхьаматэу Дмит- рэр, Адыгэ Республикэр Къырий Щербаневыр, спорт еджа- рым илэжьакіохэм ІэпыІэгъу зэрафэхъурэр хагъэунэфыкІыгъэх.

Спорт зэнэкъокъухэм ныбжьыкІэхэр ахэлэжьагьэх. Зы километрэ хъурэ гьогогьуи 6, гьо-

пшъашъэхэм якуп Оксана Бабушкинам апэрэ чІыпІэр къыщыдихыгъ. Диана Реймхен ятІонэрэ, Ксения Шуленкинар ящэнэрэ хъугъэх. 2002 — 2003-рэ илъэсхэм къэхъугъэхэм язэlукlэгъухэм Алена

гогъу 12 хъураеу къакlун фэ-

ягьэ. 2003-рэ ильэсым къэхъугьэ

Лебедевар ащытекІуагъ. Дарья Поспеловам ятІонэрэ, Наталья Ульянец ящэнэрэ чІыпІэхэр къыдахыгъэх. Нахьыжъхэр зыхэт купым 2001— 2002-рэ илъэсхэм къэхъугъэхэр щызэнэкъокъугъэх. Олеся Ульянец зэкІэми апэ ишъыгъ, Дарья Приходько ятІонэрэ чІыпІэр къыдихыгъ. Лилия Шаховар ящэнэрэ хъугъэ.

КІалэхэри гъэшІэгъонэу зэнэкъокъугъэх. 2003-рэ илъэсым къэхъугъэхэм якуп Владислав Смирновыр щытекІуагъ. Станислав Шевелевыр ятІонэрэ, Роман Шведовыр ящэнэрэ хъугъэх.

2002 — 2003-рэ ильэсхэм къэхъугъэхэм язэlукlэгъухэм Денис Опрышко ащытекІуагъ. Константин Аладашвили ятІонэрэ чІыпІэр къыдихыгъ, Александр Бибиковыр ящэнэрэ хъугъэ.

Нахьыжъхэр зыхэт купым 2001 — 2002-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кlалэхэр щызэнэкъокъугъэх. Роман Пристанскэм текІоныгъэр къыдихыгъ. Андрей Платоновым ятІонэрэ чІыпІэр къыфагъэшъошагъ, Аджырэ Азэмат ящэнэрэ хъугъэ.

ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэм ахъщэ шІухьафтынхэр, кубокхэр, медальхэр, щытхъу тхылъхэр аратыжьыгъэх.

Адыгэ Республикэм кушъхьэфэчъэ спортымкІэ икІэлэцІыкІуныбжьыкІэ спорт еджапІэ идиректорэу Анатолий Лелюк къызэрэтиlуагъэу, лъэпкъхэмрэ шъолъырхэмрэ язэфыщытыкІэхэр гъэпытэгъэнхэмкІэ спорт зэнэкъокъухэр тапэкІи зэхащэщтых. Адыгеим испортсменхэр Къырым кІощтых. Къырым щыщ ныбжьыкІэхэр тиреспубликэ къырагъэблэгъэщтых.

Мыекъуапэ щыкІогъэ зэІукІэгъухэм ахэлэжьэгъэ спортсменхэу гущыІэгъу тызыфэхъугъэхэм мамыр псэукІэр агъэпытэнымкІэ нэмыкі зэнэкъокъухэм яіэпэіэсэныгъэ къащагъэлъэгъон ямурад. Республикэу Къырым ищы ак Іэ нахьышІу шІыгьэным яІахь хальхьан ямурад.

Мамырэу псэунэу, ищы ак Іэ нахь дахэ хъунэу къош республикэу Къырым фэтэІо.

Сурэтыр зэхахьэм къыщытет-

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.